

FØRSTE STEG

NR. 2 / 2024

Et tidsskrift for barnehagelærere
fra Utdanningsforbundet

TEMA: KULTUR

TEATER LÆRER BARN OM EMPATI OG FØLELSER

Aksel får oppleve drama og musikk i barnehagen. Ikke alle barnehager er like gode på å utforske musikk og drama med barna, viser forskning.

Ja takk, begge deler

Barnehagelærerne har ansvar for at alle barn skal få felles opplevelser og kunnskap innen sju fagområder, ifølge rammeplanen. Forskning fra Høgskulen i Volda viser at barnehageansatte har lav faglig bevissthet om spesielt ett av dem: bruk av drama. Forskerne tror det kan handle om at de har for lite om drama i utdanningen, eller at noen har dårlige erfaringer fra skolen.

Samtidig viser ny forskning fra Høgskulen på Vestlandet at musikk og drama er de aktivitetene barnehageansatte utforsker minst sammen med barna, mens de

utforsker mest i barns spontane lek og naturen. Resultatene uroer forskerne, fordi drama og musikk kan styrke barnas evne til å utforske, leke og lære.

Noen som bruker musikk i alt de gjør, er Nansentunet Musikkbarnehage. Det gir barna trygghet og nye vennskap og inspirerer til lek. De ansatte bruker musikk for å nå mange av målene i rammeplanen, og forteller at det ikke går på bekostning av noe annet. Matilda natur- og teaterbarnehage erfarer det samme. Felles for begge barnehagene er at de har noen ansatte med kunnskap om eller utdanning i musikk eller teater.

Barnehagelærerne har tre års utdanning og skal ha kunnskap innen sju fagområder, alt fra språk, bevegelse og natur til kunst, kultur og religion. Det sier seg selv at det ikke er mulig å ha like god

kunnskap innen alle fagområder. Mange fagområder henger sammen, men da må de ansatte ha kunnskap om hva de kan gjøre for å få det til i praksis.

Det berømmelige sitatet «ja takk, begge deler» kommer fra Ole Brumm, fra da han fikk spørsmål om han ville ha honning eller melk til brødet og ikke klarte å velge. Verken Nansentunet musikkbarnehage

eller Matilda teaterbarnehage trenger velge bort noe annet når de setter av tid til teater og musikk. Det er fordi de har ansatte med kunnskap om hvordan de skal bruke fagom-

rådene for å nå målene i rammeplanen. Er det slik at vi må ha spesialbarnehager for å få dette til, eller er det på tide å se på barnehagens organisering på en ny måte? Kanskje bør vi se på om barnehagene kan ha barnehagelærere som er spesialister på ulike fagfelt? Spesialister som kan være ressurser for andre ansatte. Det er ikke alltid det er mulig å få til alt like bra, men det er verdt et forsøk.

«Er det på tide å se på barnehagens organisering på en ny måte?»

Line

Line Fredheim Storvik

ansvarlig redaktør
line@utdanningsnytt.no

FOTO: BJØRN INGE KARLSEN

SIDEN SIST

har redaktør Line Fredheim Storvik i Første steg (t.v.) holdt foredrag om å skrive kronikk for barnehagelærerstudenter ved Universitetet i Sørøst-Norge i Porsgrunn. Det var veldig inspirerende å treffe Pia Emilie Steen-Pettersen (nr. 2. f.v.), Celine Hagen Flatin og Dagny Barstad Ellefsen. Foto: Ingvild Moen

har frilansjournalist Merete Sillesen besøkt styrer Tonje Kaugerud (t.h.) og pedagogisk leder Hanne Bergan Kjemperud i Enger barnehage i Nedre Eggedal for å bli med på den populære SPA-dagen. Foto: Tore Berntsen

Ansvarlig redaktør
Line Fredheim Storvik
line@utdanningsnytt.no
93 04 20 94

ANNONSEKONTAKT
Grethe Ånerud, HS Media AS
utdanning@hsmedia.no
62 94 69 04 / 92 83 68 30

MEDLEMSSERVICE
Spørsmål om abonnement og bladordningen, adresseendringer og Min side:
medlem@udf.no
24 14 20 00
For medlemmer: udf.no/min-side

Ikke medlem, men ønsker abonnement? Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

KONTAKT OSS
forstesteg@udf.no
Post: Første steg, Utdanningsforbundet, Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo
Besøk: Hausmanns gate 17, Oslo
På nett: utdanningsnytt.no/forste-steg

GRAFISK DESIGN
Mediamania
mediamania.no

TRYKK
Ålgård Offset AS
Opstadveien 7, 4330 Ålgård
ISSN 1504-1891

Bekreftet opplag: 31 341 ifølge Fagpressens Mediekontroll
Utgiver: Utdanningsforbundet
Utgivelsesdato: Første steg nr. 2 2024: 24. mai
Første steg er medlem av Fagpressen og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet, oppfordres til å ta kontakt med redaktøren. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen.
Stoff i tidsskriftet kan bare gjengis etter tillatelse fra redaktøren og med kildehenvisning.

Vi forbeholder oss retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med, herunder å utgi stoffet digitalt.

Forsiden: Aksel Stenhammer Tønnessen i Matilda natur- og teaterbarnehage
Foto: Marianne Otterdahl-Jensen

Første steg nr. 3 2024 kommer **4. oktober.**

F Fagpressen

38

28

04

Tema: Kultur

- 14 Barna lærer om empati og følelser gjennom teater
- 20 Fire syn på drama i barnehagen
- 24 Barnehageansatte utforsker aktiviteter minst i drama og musikk
- 28 Denne barnehagen bruker musikk i alt de gjør

Reportasjer

- 38 I Tusseladden friluftsbarnehage lærer barna livredning
- 42 – La barna utforske sin seksualitet, sier sexologisk rådgiver
- 46 Frida har et eget team i barnehagen

Fag og forskning

- 50 Gi barna rom for lek
Monica Hammer
- 54 Kompetansebasert eller programbasert barnehageutvikling
Solveig Østrem
- 58 Eventyrlig gjenbruk
Ole Kristian Herwell
- 62 «Jeg kunne like gjerne vært en assistent»
Annette Kristoffersen Winje og Sissel Halland
- 66 Kunst er å la barna løpe
Siri Jung Ødeby Andersen

Meninger

- 72 Vi må åpne barnehagen for flere kunstnere
Lisa Annika Brandt
- 75 Kontaktforum barnehage: Vi bør respektere retten til å logge av
Anita Holm Cirotzki

HVER GANG

- 2 Leder
- 4 Barnehagen min: Enger barnehage
- 8 Nyhetsblikk
- 10 Studentblikk
Cecilie Mauseth
- 13 Styreblikk
Ida Kristina Nystad
- 33 Jus: Viktige endringer i arbeidsmiljøloven
Jonas Thorsdalen Wik
- 34 Mitt barnehageminne: Thomas Tvedt
- 36 Språkglede: En koffert med språkmedisin
Trude Anette Brendeland
- 53 Min doktorgrad: Thomas Nguyen
- 69 Nye bøker
- 74 Barnehager verden rundt

SAGT I DETTE TIDSSKRIFTET

«Det høres kanskje absurd ut at en blind gutt likte å tegne, men det var et av høydepunktene i barnehagen.»

THOMAS TVEDT, SIDE 34

Les flere saker fra barnehagen på utdanningsnytt.no/forste-steg

Følg oss på [@forstesteg](https://www.facebook.com/forstesteg)

MIN SIDE FOR
MEDLEMMER
udf.no/min-side

ANSIKTSBEHANDLING:
Ansiktsmaske- og massasje-
avdelingen har en fornøyd
kunde. Emil E. Tovsrud (3) får
kyndig pleie av assistent
Linda Marie Volland, som
bruger yoghurt til ansikts-
masken og agurk-pads til
øynene.

**«Barna får nye
impulser og en
felles opplevelse
de kan snakke om
og dra inn i lek
senere.»**

SPADAG i barnehagen

På spadagen i barnehagen sørger de voksne for at barna får en skikkelig feelgood-følelse.

TEKST: MERETE SILLESEN FOTO: TORE BERNTSEN

Det er morsomt med dager som er litt annerledes, og vi mener det er med på å skape gode minner, sier styrer og daglig leder

Tonje Kaugerud i Enger barnehage i Nedre Eggedal. Hun har jobbet i den foreldreeide barnehagen siden 1997, og forteller at de har én temadag hver måned.

EKSTRA VOKSENRESSURSER

Pedagogisk leder Hanne Bergan Kjemperud forklarer at det er en god del forbe-

redelser til spadagen, og at de setter inn ekstra voksenressurser. I dag er to faste vikarer med, slik at alle stasjonene skal være betjent og klare til å ta imot kundene. Barna får tilbud om fotbad, maniky, massasje, frisør, ansiktsbehandling og avslapning. De yngste barna får et frisørbesøk, før de samles i gymsalen for å leke. Barnehagen har kun én avdeling med 20 barn.

– På spadagene deler vi tre–seks-åringene i grupper på omtrent tre i hver, slik at det ikke skal bli så mye ventetid,

STYRER: Daglig leder i Enger barnehage, Tonje Kaugerud, er stolt over hva de ansatte i den lille private barnehagen får til sammen.

FLETTER: Assistent Susann Nymoen er en allsidig frisør. Her oppfylles Åse Løvlids ønske om å få «Elsa-flette».

DEMPET BELYSNING: Det er en egen ro og avslappet atmosfære på rommet der barna masserer hverandre. Pedagogisk leder Hanne Bergan Kjemperud (t.v.) og assistent Linda Marie Vollan forklarer og hjelper Christoffer V. Ødegård, Sanna T. Ødegård og Åse Løvlid i gang.

DEN STORE SPADAGEN: Oliver F. Kaugerud (t.v.) og Frida Tangen sier de synes det er kjempegøy med spa-dag.

«Barn som har begynt på skolen, forteller også i ettertid at de husker disse dagene spesielt godt.»

forklarer styrelsen. Utenfor frisøren er det et venteværelse, der barna kan sitte i sofaen og bla i lekekataloger. De får servert oppskåret frukt og vann. Åse Løvlid (4) forteller at hun elsker rosa og har akkurat fått rosa hår hos frisøren. Åse har bestemt seg for at neglene også skal bli rosa, men vet at hun må vente på tur. Synne N. Bråthen (5) har forsynt seg av fruktfatet mens hun og Åse venter på frisørtimen.

– Jeg synes druer smaker som godteri, sier Synne.

Begge jentene blir ivrig i katalogene og forteller hva de ønsker seg.

DRAR INN ALLE FAGOMRÅDER

– Jeg synes fotbad er mest gøy, for det kiler, sier Emil E. Tovsrud (3) og fryder seg når skummet i baljen vokser. Det blir glatt på gulvet når bobler og vann havner utenfor baljene, så alle må gå forsiktig for ikke å skli. De voksne bytter vann mellom hvert barn.

– Her snakker vi både om hva såpe er

STOLT: Niklas Narumshagen er svært fornøyd med resultatet etter manikyren og viser gjerne frem hendene sine.

VELKOMMEN: Førskolebarna lager plakatene som henges opp på de ulike stasjonene i barnehagen, som er gjort om til salong «Enger SPA og velvære».

og kan gjøre, og om hygiene, sier pedagogisk leder Hanne.

– Barna får leke og ha det gøy med skummet mens de sitter med bena i vann. Vi trekker inn mange fagområder i forbindelse med spadagen, sier Hanne. Førskolebarna lager plakatene til hver enkelt stasjon. Da må de finne ut hvor mange plakater de trenger, de er innom språk, tekst og digital kreativitet på iPaden.

LÆRER SOSIALE SPILLEREGLER

– På selve dagen er velvære i fokus, men barna får likevel mye øving i sosiale spilleregler, blant annet ved å vente på tur. Det er naturlig å snakke om mat og helse, kropp og grenser. Barna deltar på en annen måte i settingene som oppstår når de er på spa, enn på en vanlig barnehagedag, sier styrelsen. Hun forteller at barna ofte kommer på spørsmål om emner de kanskje ikke har tenkt på før.

For de ansatte betyr en slik dag høyt

FOTMASSASJE: Olav N. Bråthen og Emma N. Strandbråten ligger avslappet og klare for å få fotmassasje av pedagogisk leder Hanne Bergan Kjemperud.

PÅ VENDEVÆRELSET: Daglig leder Tonje Kaugerud serverer frukt til Vilja L. Westby, Niklas Narumshagen og Synne N. Bråthen mens de venter på frisørtimen.

OVERGANGER: Tiden for fotbad er over, og daglig leder Tonje Kaugerud hjelper til med å tørke føttene til Emil E. Tovsrud og Olav N. Bråten.

MANIKYR: Pedagogisk leder Janne Bakken Svarverud fikser grønn og blå neglelakk, som Emil E. Tovsrud ønsker seg.

tempo. Her gjelder det å passe på at alle barna får de behandlingene de vil ha.

– Tilbakemeldingene fra de ansatte er likevel at de synes det er morsomt, og at de gleder seg med barna, sier styrer Tonje.

– Det kjennes fint med et avbrekk fra de vanlige gjøremålene for oss voksne også. De forbereder seg godt til den store spa-dagen.

– Det kan selvfølgelig oppstå «å nei, ikke nå»-situasjoner, hvis noen for eksempel er syke, da må vi omorganisere, sier Tonje.

– Det er såpass mye forarbeid at vi gjør alt for å unngå å utsette spadagen, sier Hanne. Tonje forteller at barna snakker om spa på forhånd og gleder seg. De fleste vil delta på alt, men er det noen som ikke vil, trenger de ikke være med. Noen vil helst se litt på andre før de prøver selv.

TAR FELLES OPPLEVELSER INN I LEK

– Vi har opplevd én gang at en pappa ikke likte at sønnen hadde fått neglelakk, men

misnøyen varte ikke lenge, sier styreren. De har fått gode tilbakemeldinger fra foreldrene, som sier at barna snakker masse om hva de har gjort i barnehagen akkurat denne dagen. De ansatte tror det betyr mye å ha temadager som avbrekk fra den daglige rutinen.

– Barna får nye impulser og en felles opplevelse de kan snakke om og dra inn i lek senere, forteller styreren. Andre temadager i Enger barnehage kan være pysjdag eller sykkeldag. De kan ha en dag med bamsesykehus, sydentur, vinteraktivitetsdag, kulturdag eller fjelltur.

– Vi har barn som allerede gleder seg til neste aktivitet. Barn som har begynt på skolen, forteller også i ettertid at de husker disse dagene spesielt godt, sier styreren.

– Spadagen er nok en av de aller mest populære barnehagedagene i løpet av året.

ramesil@hotmail.com

PEDAGOGISK LEDER: – Vi trekker inn mange fagområder i forbindelse med spadagen, både før, under og etter selve dagen, forteller Hanne Bergan Kjemperud.

Dagens barn er mindre robuste

DET ER FORELDRENE OG NÅTIDENS BARNEOPPDRAGELSE som bidrar til at barna er mindre robuste enn før, mener psykologspesialist Line Marie Warholm. Hun sier mange foreldre beskytter barna sine mot normale livserfaringer, som ikke å få være med på leken. Det viktigste er å være der for barnet – trøste og oppmuntre – men også gi dem erfaring med å stå i en vanskelig situasjon, ifølge Warholm. Hun sier at barna må få mulighet til å oppleve at en trygg voksen sier at «dette har skjedd med meg også, og det er helt vanlig. Det er sånn som kan skje, men det er fryktelig vondt når det skjer». Forsker Cecilie Evensen ved Læringsmiljøseneteret i Stavanger sier det å være robust eller motstandsdyktig handler om å ha kapasitet til å takle motgang, såkalt resiliens. Robusthet utvikles i samspill med andre, og handler om kapasitet til å regulere stress. Evensen mener det er viktig at voksne bekrefter barnets følelser og støtter barnet når det opplever noe ubehagelig. Da vil barnet få erfaring med at negative ting kommer til å skje, og etter hvert klare å regulere følelsene selv. – Når du får mange slike trygge erfaringer med stress, så bygger det resiliens, sier Evensen. *(forskning.no)*

– Du kan få barn til å gjøre
hva som helst hvis du bare
leker med dem.

Otto von Bismarck, tysk rikskansler (1815–1898)

SPØRSMÅL OM ABONNEMENT?

MEDLEM: medlem@udf.no
IKKE-MEDLEM:
abonnement@utdanningsnytt.no

TIPS OSS om ny forskning og
nyheter på forstesteg@udf.no

915

barnehager ble lagt ned i Norge mellom 2016 og 2022. 58 prosent av disse var private barnehager. Halvparten av de nedlagte barnehager var i de store byene utenom Oslo, ifølge tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB).

Barnehage får honnør for god design

Nordtvet gård barnehage i Oslo er bygget som et eneste stort lekeapparat. De ulike rommene inviterer til lek og utfoldelse, og alle avdelingene er vendt mot husets hjerte: et innvendig, levende tuntre. Barnehagen har kani-ner på taket og et eget trikkerom med gjenbrukte møbler fra Sporveien. De dyrker grønnsaker, frukt og bær og har sauer og høner i et uthus. Innvendige vegger av massivtre sørger for godt innklima, ifølge en pressemelding. Nå har barnehagen fått DOGA-merket for design og arkitektur for 2024. Det er Norges viktigste anerkjennelse for bruk av design og arkitektur til å skape verdi for miljøet og samfunnet. Foto: Finn Ståle Felberg

UTESAMLING: Bukkene Bruse blir enda mer spennende ute i naturen. Foto: Kanvas

Nye arbeidsmåter skal få alle barn med i fellesskapet

I Glitne Kanvas-barnehage i Tønsberg tilpasser de aktivitetene etter barnas behov i stedet for å forvente at barna skal tilpasse seg barnehagens rammer. – Strever et barn i en aktivitet, og andre barn påpeker dette negativt, reduseres muligheten for mestring og inkludering. Da ser vi etter andre måter å gjøre aktiviteten på, sier daglig leder Janne Sæther Schjerven i en pressemelding. Blir barna urolige av høytlesning, finner de en annen måte å formidle boka på. – Målet er å unngå at barn tas ut av fellesskapet fordi de ikke passer inn, og at barna opplever inkludering og mestring, sier Schjerven.

Gå ut og tell insekter

Barnehager oppfordres til å gå ut og telle insekter på verdens miljødag 5. juni. – Vi inviterer barnehager til #Grønnsuperdag. Det er en nasjonal markering av barn og unges engasjement for miljø og klima og skal inspirere barn, lærere, foreldre og nærmiljø til å ta bedre vare på naturen, sier prosjektleder Linda Cecilie Dale i miljøsertifiseringsordningen Grønt Flagg som står bak dagen. Ønsket er å få enda flere engasjert i biologisk mangfold. Les mer: <https://grontflagg.fee.no/gronnsuperdag>

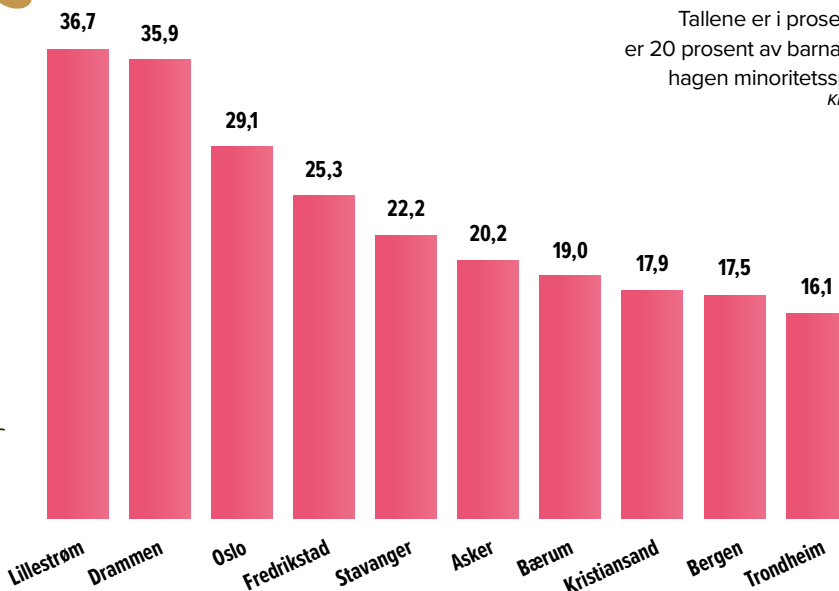
Barn som er mye sinte, kan ha psykiske lidelser

Barn som har atferdsforstyrrelser, kan ha en psykisk lidelse, viser en studie fra Folkehelseinstituttet. De brukte data om 5-til-8-åringer fra Den norske mor, far og barn-undersøkelsen (MoBa), der 100 000 barn er med, og koblet dem med data fra Norsk Pasientregister (NPR), som registrer alle diagnoser fra spesialisthelsetjenesten. Da fant de ut at 65 prosent av barna hadde fått en diagnose innen psykiske lidelser. – Over 14 prosent av barna med atferdsforstyrrelse hadde også en ADHD-diagnose, sier forsker og spesialist i psykiatri Martin Steen Tesli ved Folkehelseinstituttet. Også barn som er blitt mobbet, har en økt genetisk sårbarhet for å utvikle psykiske lidelser senere i livet. – Vår atferd er alltid et resultat av våre gener og det miljøet vi vokser opp i, påpeker forskeren. (*forskning.no*)

8 prosent

av de pedagogiske lederne i norske barnehager har dispensasjon fra utdanningskravet. Det betyr at de gjør oppgaver som pedagogisk leder uten å ha barnehagelærerutdanning eller tilsvarende. Det er en økning på ett prosentpoeng fra året før. (*udir.no*)

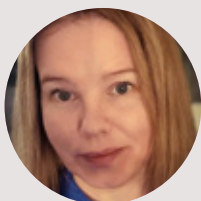
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i de 10 største kommunene

Tallene er i prosent. I snitt er 20 prosent av barna i barnehagen minoritetsspråklige. Kilde: Udir.no

Er du engasjert og positiv sammen med barna i barnehagen, vil det påvirke både din og barnas hverdag i positiv forstand, sier Cecilie Mauseth.

Engasjerte medarbeidere smitter

Cecilie Mauseth

barnehagelærer som tar videreutdanning i barns språkutvikling og språklæring ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning
cecilie_mauseth@hotmail.com
Foto: privat

“Skal du gjøre det beste ut av dagen og engasjere deg og barna i noe, eller skal du velge å fokusere på alt som burde vært gjort noe med?”

Et stort engasjement er det som har gitt meg aller mest i tillegg til interessante studier etter at jeg begynte på videreutdanning på Dronning Maud. Engasjerte lærere. Engasjerte studenter som er ivrige etter å lære og ta den nye kunnskapen med tilbake til sin barnehage. Det var dette engasjementet som traff meg rett i hjertet. For jeg brenner for engasjement. Jeg har jobbet 17 år i barnehage, og i mine øyne er engasjement det som gjør jobben min artig, det som gjør at jeg gleder meg til å gå på jobb hver eneste dag.

SLUKKER FLAMMEN?

I møte med andre barnehageansatte, blant annet gjennom min rolle som tillitsvalgt, har det slått meg de siste par årene hvor slitne og oppgitte mange ansatte ser ut til å være. Og det er kanskje ikke så rart, med tanke på alle utfordringer barnehagesektoren står i nå: bemanningskriser, emosjonelle krav og sykefravær. Er det slik at den engasjerte flammen er i ferd med å slukne blant barnehageansatte? Jeg har full forståelse for at dette påvirker alle som skal stå opp og gå på jobb hver eneste dag. Så hvorfor skrive om engasjement i slike utfordrende tider? Uansett hvilke rammer du har å jobbe innenfor, så møter du hver dag barn som trenger deg på ditt beste. Det er her engasjementet kommer inn. Alle brenner for

noe – noe de kan bruke i jobben. Og gjør du ikke det, ja, da finnes det mange andre som har ideer du kan engasjere deg i.

SMITTEEFFEKT

Å la deg engasjere og se det positive med jobben din når du er sammen med barna, tror jeg vil påvirke både din og barnas hverdag i positiv forstand. Jeg mener du har et valg når du er på jobb: Skal du gjøre det beste ut av dagen og engasjere deg og barna i noe, eller skal du velge å fokusere på alt som burde vært gjort noe med, som ikke fungerer, og som du kanskje ikke engang liker? Når din medarbeider Per kommer og forteller at han har lyst til å sette i gang skiaktivitet ute og lage skiløype for barna som har med ski, hvordan møter du Per da? Ser du Pers engasjement og lar deg smitte? Eller forteller du Per at det er for kort tid til lunsj, så det bare blir slitsomt å starte med påkledning?

Engasjerte medarbeidere smitter, og forskningsresultat viser at engasjement spiller en viktig rolle for jobbhelset. Så ikke la flammen slukke. Engasjer deg gjerne i samfunnsdebatten rundt oppvekstsektoren, for den er viktig – men ta det samme engasjementet med deg til barna og medarbeiderne dine!

I hvert nummer inviterer vi en student til å skrive om et tema studenten brenner for.

Leser dere ofte de samme, gamle bøkene i lesestunden?

Ikke et vondt ord om de gamle eventyrene, men nye bøker øker sjansene for at barna kjenner seg igjen i det de leser. Her er noen gode tips til bøker til lesestunden!

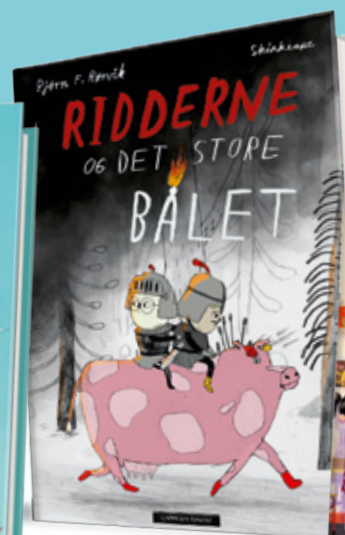
Ny bok om NattNinja!
Morsom bok om å være en god taper. Stigespill bakerst i boka!

**NATTNINJA
- STIGETROLLETS HEVN**
ROLF MAGNE G. ANDERSEN OG
BÅRD SLETVOLD TORKLIDSEN

Herlig humor!
Fantasifull bildebok om 17. mai, og et korps som går feil vei. Ta med barna på en absurd reise jorda rundt, som lærer dem at voksne også kan ta feil.

**KORPSET SOM TOK TIL HØYRE
I STEDET FOR VENSTRE**
FRIDTJOF STENSETH JOSEFSEN OG
BÅRD SLETVOLD TORKLIDSEN

Gøyal høytlesningsbok!
De utradisjonelle ridderne er tilbake! De vil aller helst lære seg å tenne bål, men drageungen Zippo blir kidnappa, og ridderne blir sendt ut på oppdrag.

**RIDDERNE OG DET
STORE BÅLET**
BJØRN F. RØRVIK OG SKINKEAPE

Så flaut, pappa!
Sally er egentlig ganske fornøyd med pappaen sin. Men noen ganger gjør han ekstremt pinlige ting ... En dag bestemmer Sally seg for å gi faren sin en lærepenge.

**SALLYS PAPPA GJØR HENNE
SYKT FLAU**
THOMAS BRUNSTRØM OG
THORBJØRN CHRISTOFFERSEN

– Å lese handler om å skape gode opplevelser sammen, og gode opplevelser bygger barns selvfølelse. De opplever mestring uten å måtte prestere noe som helst, og det er en verdifull investering i barn.

AGNES MARGRETHE BJØRVAND
FØRSTELEKTOR I NORDISK LITTERATUR VED UNIVERSITETET I AGDER OG
FAGANSVARLIG FOR NORSKFAGET I BARNEHAGELÆRERUTDANNINGA

SE FLERE
BOKTIPS HER!

FantaSipose

Gjenstandssett til utvalgte fortellinger

Pannekaka

Geitekillingen

Gullhår

Høna som sådde et frø

Da nissen ikke ville spise grøt

Skilpaddebabyen

De syv dyrene i votten

Prinsessen på erten

Den nysgjerrige musa

Bukkene Bruse

MED PÅ LEKEN SIDEN 1997

SNAKKEPAKKEN®
Språkverktøyet for hjem, barnehage og skole
snaekpakken.no

Vi trenger enda flere ansatte som holder det varme blikket, som ser leken, og som kjenner øyeblikkene i barnehagen, sier Ida Kristine Nystad.

Vi trenger flere som tar vare på øyeblikkene

Ida Kristina Nystad
styrrer i Klokkeråsen
barnehage, Tønsberg
ida_kristinahn@hotmail.no

«
»
Vi trenger økt bemanning i barnehagen slik at vi kan være til stede, nære og tilgjengelige for hvert enkelt barn.

Inne på gruppa beveger små kropper seg. Midt i rommet sitter de to. Han er ett år og har nettopp blitt introdusert for den nye virkeligheten som barnehagehverdagen er. Hun vet hvor viktig hennes nærhet er for hans opplevelse med denne overgangen. Han har festet blikket i henne. Hun møter blikket med et varmt smil, og lener hodet litt til siden. Imellom dem finnes dette øyeblikket som hun vet betydningen av å verne om. Jeg holder pusten for ikke å forstyrre. Men hun lar seg uansett ikke forstyrre. Jeg kjenner på ydmykhet og stolthet over å jobbe med kollegaer som både har kunnskap, drivkraft og trygghet til å holde blikket og verne om øyeblikkene.

SETTER SPOR

Ansatte i barnehagen vurderer og tar valg kontinuerlig. Vurderinger som bygger på kunnskap om barns behov. Av og til har vi mulighet til å være i øyeblikkene. Ofte er det ikke forenlig med hvordan hverdagen er i praksis. Barns trivsel er de voksnes ansvar, og gode relasjoner er avgjørende i dette samspillet. Vi trenger økt bemanning i barnehagen slik at vi kan være til stede, nære og tilgjengelige for hvert enkelt barn. Vi trenger enda flere ansatte som holder det varme blikket, som ser leken, og som

kjenner øyeblikkene. «Den enkelte har aldri med et annet menneske å gjøre uten å holde noe av dette menneskets liv i sine hender» (Løgstrup, 1999, s. 37). Vi setter spor i hverandres liv – i øyeblikkene mellom oss – og barndommens spor varer et helt liv.

VIKTIG FOR RELASJONER

Å møte barnet som subjekt, med respekt for deres opplevelsesverden, er viktig for å styrke barnets selvfølelse og mentale helse. Det er viktig for å legge grunnlag for medmenneskelighet og konstruktive relasjoner (Bae, 2013). Slik rommer øyeblikket noe verdifullt her og nå, det rommer subjektivitet, og det rommer framtid. Barnehagen trenger flere som kan romme alt dette.

Litteratur

Bae, B. (2013). *Å se barn som subjekt – noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage*. <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/>
Løgstrup, K.E. (1999). *Den etiske fordring*. Cappelen.

I hvert nummer inviterer vi en styrrer til å skrive om et tema styrreren brenner for.

A young girl with blonde hair is smiling and peeking through a narrow opening in a heavy blue curtain. She is wearing a giraffe costume that includes a hood with large ears and a long neck, and a body with orange and yellow spots. She is also wearing a white cardigan over a grey shirt. The background behind the curtain is dimly lit, showing a hallway with a warm light source.

BAK SCENETEPPET:
Louise Romstad Tveit leker
på den store scenen og
kikker fornøyd ut gjennom
åpningen i sceneteppet.

«Å hjelpe andre til
å våge er en like
stor seier som å
tørre selv.»

DETALJER: Det er ofte ikke så mye som skal til for å skape litt magi. Her har Mille Dorthea Ugland fått en rød rose og Aksel Stenhammer Tønnessen en rød klovnenese.

TEATER LÆRER BARNNA OM EMPATI OG FØLELSER

Matilda natur- og teaterbarnehage

Det er en privat barnehage fra 2005.

Den har tre avdelinger, to i Grimstad og én i Arendal

Den har rundt 160 barn og 50 ansatte totalt.

I denne barnehagen **jobber profesjonelle dramalærere og musikere.** Gjennom teater og musikk lærer barna å samarbeide og bli kjent med egne og andres følelser.

TEKST: MERETE SILLESEN
FOTO: MARIANNE OTTERDAHL-JENSEN

HJELPER HVERANDRE: Samspillet er viktig, også før teateret starter og kostymene skal på. Her gir Aksel Stenhammer Tønnessen Eline Strøbolt-Thygesen en hjelpende hånd med den vanskelige knyttingen.

Gjennom teater får barna en felles plattform uavhengig av språkkunnskaper, sier styrer Lene Pedersen. Hun var med å starte den første teaterbarnehagen i Norden i 2005.

Da Første steg kommer på besøk i Matilda natur- og teaterbarnehage i Grimstad, møter vi rollefigurene Solfrid og Gym-Jim, som løper rundt på uteområdet. Det er hemmelig hvem de er. De er forelsket i hverandre, men veldig sjenerte. Barna prøver ivrig å hjelpe rollefigurene så de kan våge å snakke sammen.

HEIER HVERANDRE FRAM

Pedagogisk leder Pia-Elene Arnesen Blakstad er utdannet dramapedagog. Hun presiserer at barnehagen passer for alle, også for barn som i utgangspunktet er for sjenerte til å ville spille teater. Enkelte barn vil se på noen ganger før de selv tør å være med.

– Vårt mål er at alle barna skal bli trygge på

FORNØYD PAPPA:

– Marikken er sjenert i møte med nye mennesker, men i teaterbarnehagen får hun både støtte og utfordringer, som vi ser hun vokser på, sier pappa Christian Hauglund Isaksen.

Foto: privat

seg selv. Alle kan vokse og utvikle seg uavhengig av utgangspunkt, sier dramapedagogen.

– For å få dette til, er det spesielt viktig at vi voksne ser og møter barnet der det er, uansett behov.

Styreren legger til at hvis barna ikke blir utfordret, vil de miste muligheten til å utvikle seg på områder de synes kan være vanskelige eller skumle. Her praktiseres individuell tilrettelegging. De voksne er også opptatt av å skape en trygg atmosfære, der alle vil hverandre det beste.

– Å hjelpe andre til å våge er en like stor seier som å tørre selv, sier styreren.

SJENERT JENTE SPILLER TEATER

Christian Hauglund Isaksens bonussønn og eldste datter har begge gått i Matilda natur- og teaterbarnehage. Nå går også lillesøster Marikken Lusie Hauglund Isaksen her.

– Hun er tøff nok til å hoppe fra store høyder, men svært sjenert i møte med nye

ROLLEFIGURER: Figurene Solfrid og Gym-Jim er på besøk i teaterbarnehagen, men ingen får vite hvem som skjuler seg bak utkleddingen.

KANIN: Mille Dorthea Ugland liker å kle seg ut og vil være kanin. De voksne hjelper til med påkleddingen, men oppfordrer også barna til å hjelpe hverandre.

LEK OG LATTER: Dramapedagog Pia-Elene Arnesen Blakstad i munter lek med Kasper Njølstad Keen og Eline Stribolt-Thygesen. Barna synes det er gøy når de voksne også kler seg ut.

mennesker. I barnehagen leser de voksne Marikkens behov veldig godt, hun får både støtte og utfordringer, som vi ser hun vokser på, sier pappa Christian.

– Marikken elsker å danse og synge, og her får hun virkelig utfoldet seg, sier pappaen.

PROFESJONELLE UTØVERE

Styreren forteller at alle barna får se en teaterforestilling hver måned. De spiller for hverandre, for foreldre og av og til for grupper utenfor huset. Det dukker også opp ulike rollefigurer i barnehagen flere ganger i uka. Barna får ukentlige timer med drama, dans, forming og musikk.

I tillegg til ansatte som jobber i barnehagen hver dag, trekker de inn profesjonelle musikere, dansere og kunstnere som kan formidle til barn. Drama og teater ledes av dramapedagoger og personer med teaterutdanning.

– Når barna lærer av personer med spisskompetanse som elsker sitt fag, blir de fort engasjerte og vil lære mer, sier styreren.

– Jeg synes det er morsomt å være kanin,

ANSATTE: Styrer Lene Pedersen (t.v.) og dramapedagog Pia-Elene Arnesen Blakstad synes det er fantastisk å kunne leke på jobb.

for den har så myk pels, sier Oana Seide Livera Mihindukulasuriya Andarege, mens Aksel Stenhammer Tønnessen helst vil ha på seg den røde klovnenesen.

Styreren forteller at de kjøper kostymer fra kostyebutikker i Oslo, noe er bestilt fra Danmark, og noe er sydd av barnehagens egen skredder: en ansatt i barnehagen.

LÆRER OM EGNE OG ANDRES FØLELSER

En dag i uka har barnehagen besøk av en musiker. Han har smågrupper med musikk hele dagen, og barna velger selv når de vil være med. De voksne sikrer at alle barna får vært med i løpet av dagen.

– Gjennom dramatimene lærer barna å samarbeide og å være rause med hverandre. Det handler om å se verdien i alle, selv om man er ulike, sier dramapedagog Pia.

– Å bli kjent med egne og andres følelser, spille disse og ha respekt for hverandre er noe av det barna lærer gjennom både dramati-

«Gjennom dramatimene lærer barna å samarbeide og å være rause med hverandre.»

Tema

SYR KOSTYMER: Barnehagen kjøper kostymene i spesialbutikker eller får dem sydd av egen skredder. For Eline Stribolt-Thygesen er det stas med bare en rød klovnese.

KLER SEG UT: Marikken Luise Hauglund Isaksen og Moana Sansa Livera Mihindukulasuriya Andarege vil begge være kaniner. Da er det fint at det finnes flere like kostymer i barnehagen.

TILSTEDEVÆRENDE VOKSNE: Styrer Lene Pedersen (t.v.) og dramapedagog Pia-Elene Arnesen Blakstad forteller at barna gjennom drama og teater utvikler selvfølelse og empati: Marikken Luise Hauglund Isaksen (f.v.), Louise Romstad Tveit, Oana Seide Livera Mihindukulasuriya Andarege og Moana Sansa Livera Mihindukulasuriya Andarege.

mene, teaterforestillingerne og rollefigurene, forteller dramapedagogen. Hun sier at barna får komme med egne tanker og innspill til ulike situasjoner. Gjennom drama og teater utvikler de selvfølelse og empati. Det å vite at følelsene

blir tatt på alvor, og at forskjellige mennesker har ulike følelser, gir et godt grunnlag for senere samarbeid og selvstendighet og det å våge å stå for egne meninger, ifølge dramapedagogen.

– Drama og teater er en fantastisk arena for barn å lære å kunne leve seg inn i en annens situasjon. Dette er egenskaper barna vil ha nytte av hele livet, sier Pia.

ramesil@hotmail.com

ANNONSE

Hjemmelaget energi siden midten av 1970-tallet

Søve er Norges ledende produsent av miljøsertifiserte lekeapparater og aktivitets- og parkløsninger for skikkelig bruk utendørs. Denne energien har vi levert i snart 50 år og den kjennetegnes av høy kvalitet og sikkerhet, solid håndverk, lang levetid og rask leveringstid. I tillegg til all latter, lekningen, læringen, trening og aktiviteten som lader opp både store og små hver eneste dag, nemlig ekte, hjemmelaget energi - fra Søve.

Se mer på sove.no

Få Fiskesprell på besøk i din barnehage!

Fiskesprell årspakke er et nytt kurstilbud fra Fiskesprell. I stedet for å sende barnehageansatte ut på kurs, bringer vi kurset med inn i barnehagen. Kurset inneholder teori om ernæring generelt, og om fisk og sjømat spesielt. Den praktiske delen av kurset gjennomføres innenfor barnehagens åpningstider sammen med ansatte og førskolebarn. Rammeplan for barnehagen og Nasjonal faglig retningslinje for mat og måltid er en sentral del av kurset.

Bli en Fiskesprell-barnehage!

Vi viser dere hvordan dere kan legge et godt grunnlag for arbeidet med måltids glede og sunne matvaner i barnehagen. Alle tilbud fra Fiskesprell er gratis.

Meld din interesse til:
fiskesprell@seafood.no

Les mer på fiskesprell.no
 eller ved å scanne koden:

Søk støtte

Vi gir økonomisk støtte til innkjøp av sjømat og ulike arrangement i barnehage og skole.

Kurs

Vi arrangerer gratis kurs over hele landet for deg som jobber, eller utdanner deg til jobb i barnehage og skole.

Undervisning

Fiskesprell tilbyr ulike undervisningsressurser og leksjoner for barnehage, SFO og grunnskolen.

Fiskesprell er et nasjonalt kostholdsprogram i samarbeid mellom Helse- og omsorgsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Norges sjømatråd. Tiltakene er utviklet i samarbeid med Helsedirektoratet og Havforskningsinstituttet, og er basert på Helsedirektoratets kostråd. Fiskesprell bidrar også til implementering av myndighetenes anbefalinger for mat og måltider i barnehage og skole.

HØYSKOLELEKTOR I DRAMA: – Legger du ut mange røde sko eller plastdyr i et rom, kan det være en impuls som setter i gang barnas lek, sier Hege Holmqvist Synnes ved Høgskulen i Volda. Foto: Lea Albertsen

FIRE SYN PÅ DRAMA I BARNEHAGEN

Noen pedagogiske ledere forbinder drama med å spille en forestilling. **Andre ser på drama som en personlig egenskap**, viser studie.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK FOTO: HEGE HOLMQUIST SYNNES OG ADOBE STOCK

Pedagogiske ledere ser på drama i barnehagen på fire ulike måter, viser en studie fra Høgskulen i Volda (HVO). Noen forbinder drama med karneval og nissefest, eller en forestilling på sommerfesten for foreldrene. Andre bruker drama som et pedagogisk verktøy, eller ser på drama som det samme som lek. Den siste gruppen mener drama er en personlig egenskap.

– Det som overrasket meg mest, er nivået på den faglige bevisstheten om drama i barnehagen, sier Hege Holmqvist Synnes, høyskolelektor i drama og teater ved Høgskulen i Volda. Hun er en av forskerne bak rapporten *Ikke stas å bli tvunget til å spille Tornerose hvis en absolutt ikke liker det*.

DRAMATISERER BØKER

– Barnehageansatte er gode på å jobbe med barn og gjør mye riktig, men den lave faglig bevisstheten kan

henge sammen med lite dramafaglig undervisning i utdanningen, sier Synnes. Hun sier de ikke har undersøkt hvor mye drama brukes i barnehagen, men hvor bevisste ansatte er på

faget. 17 pedagogiske ledere i 6 barnehager deltok i studien.

– I ytterste konsekvens kan det at ansatte har lite kunnskap om dramafaget, gjøre at de går glipp av mulighetene i faget, og kanskje gjør det barnehagetilbudet dårligere, mener Synnes.

De pedagogiske lederne som lager forestillinger, ifølge studien, kan for eksempel dramatisere eller lage skuespill fra temaarbeid og bøker, som *Bø og Bæ* og *Pepperkakesangen*. De pedagogiske lederne understreker at barna er med på å lage både forestillingen og kostymene.

– De ansatte forberedte barna godt, og de tvang ikke barn til å bli med, sier Synnes. Pedagogiske ledere som ser på drama som et pedagogisk verktøy, viser til at de har for eksempel en koffert med konkreter når de formidler fortellinger eller eventyr, som *Bukkene Bruse* eller *Skinnevotten*. De lager sykehus med bandasjer og hvite frakker, og barna er sykepleiere eller leger som opererer.

LEK ELLER MEDFØDT EGENSKAP

En tredje forståelse er ansatte som ser på drama som lek. Det kan være at barna tar på seg utkleddingstøy og går inn i en rolle, eller at de

«Det er skremmende at noen ansatte mener det å drive med drama ligger til personligheten.»

LAG EN RAMMEFORTELLING: Legg frem noen sko, en pakke og mange røde fjær i barnehagen. Det kan gi barna noen impulser til lek og rollelek. Foto: Hege Holmqvist Synnes

Fire syn på drama i barnehagen

Drama forbindes med forestilling, som karneval, nissefest eller en forestilling på sommer- eller julefesten for foreldre.

Drama sees på som et pedagogisk verktøy. De har en koffert med konkreter når de formidler fortellinger eller eventyr, som *Bukkene Bruse* eller *Skinnavoten*. De lager sykehus med bandasjer og hvite frakker, der barna er sykepleiere eller leger som opererer.

Drama sees på som det samme som lek. Det kan være at barna tar på seg utkleddingstøy og går inn i en rolle, eller at de ansatte leker tiger i garderoben for å få barn til å kle på seg.

Drama sees på som en personlig egenskap, som er medfødt. De ansatte sier at ikke alle passer til å bruke drama i barnehagen, og mener de som ikke liker drama, må få slippe.

Kilde: Ikke stas å bli tvunget til å spille Tornerose hvis en absolutt ikke liker det fra tidsskriftet *Drama* nummer 2 2022

SETT BARNA I

GANG: En rød paraply og en kjole i et rom kan gi barna impulser til ny lek.

FØRSTEAMANUENSIS I PEDAGOGIKK:

– Du kan jobbe mye med språk gjennom drama. Barn lærer nye ord ved å leke en bok, sier Liv Ingrid Håberg ved Høgskulen i Volda.

Foto: Tone Solhaug

studentene, slik at de tør å kaste seg ut i det, sier Synnes. Hun sier det er viktigste i arbeidet med drama er at både barn og voksne føler seg trygge. Hun mener drama inneholder mange gode arbeidsmetoder.

– Du trenger ikke være full av ideer, men drama gir noe rammer som bidrar til ideer. Du kan være en igangsetter, som for eksempel legger ut mange røde sko eller plastdyr i et rom. Det kan være en impuls som setter i gang barnas lek, sier Synnes.

– Bruk en bok som utgangspunkt. Gå inn i Gruffalos verden. Du må ikke finne opp noe nytt eller skape klovn Knut, påpeker Synnes.

NYTTIGE VERKTØY

De to forskerne sier dramafaglige begrep kan gi barnehageansatte nyttige verktøy.

– En rammefortelling stimulerer til fantasi- lek. Da kan du lage billetter og leke at dere er på et fly. Ikke alle barn har reist med fly, så du kan gi dem en felles opplevelse. Barn i dag ser ikke på samme barne-tv, og det å gi barn et felles leketema er mye viktigere nå enn før, sier Håberg.

– Drama er et fint verktøy for usikre og uerfarne medarbeidere, fordi de får verktøy som

leker tiger i garderoben for å få barn til å kle på seg.

– De leker bokbuss når de rydder bøker, eller forandrer ansiktsuttrykk eller endrer stemmen for at barna skal avledes, sier Liv Ingrid Håberg, førsteamanuensis i pedagogikk ved Høgskulen i Volda. Hun er den andre forskeren bak studien.

– Drama er et fagfelt som kan læres, da drama og fri lek ikke alltid er det samme, sier Håberg. I

det fjerde synet på drama ser de pedagogiske lederne på drama som en medfødt egenskap, og mener de som ikke liker drama, må få slippe.

– Det er skremmende at noen ansatte mener det å drive med drama ligger til personligheten. Da sier de at dette er noe de ikke kan lære seg eller utvikle. Det er trist, sier Synnes.

Hun tror det kan handle om at noen

har et elsk-hat-forhold til drama.

DÅRLIGE ERFAINGER

– Jeg har studenter som har dårlige erfaringer med drama fra skolen og derfor gruer seg til å skulle bruke drama eller synge foran andre. Det er trist. Da er det viktig å bruke tid på å trygge

«Drama gir mye glede. Den gleden barn kan ha når det er oppslukt i noe sammen med andre.»

OM STUDIEN

Studien *Ikke stas å bli tvunget til å spille Tornerose hvis en absolutt ikke liker det* (2022) undersøkte hvilket syn pedagogiske ledere hadde på dramafaget i barnehagen.

17 pedagogiske ledere i 6 barnehager fra ulike kommuner deltok.

Drama er en del av fagområdet *kunst, kultur og kreativitet* i rammeplanen og av de praktisk-estetiske fagene i barnehagelærerutdanningen. Målet med studien var å undersøke hvordan drama blir forstått og erfart.

Les mer: <https://www.idunn.no/doi/full/10.18261/drama.59.2.6>

SANSEROM: La barna utforske og kjenne på ulike ting som plastikk, stoffer og fjær. Materialene og kassene kan også gi barna ideer til lek.

kan hjelpe dem til å slippe seg løs og improvisere. Barna elsker det når ansatte er med i leken, sier Håberg. Hun sier politiske føringer som å jobbe med språk ikke er en motsetning til å jobbe med drama.

– Du kan jobbe mye med språk gjennom drama, i stedet for å sitte på et rom og la barna se på noen kort. Barn lærer nye ord ved å leke en bok, sier Håberg.

LÆRER SPRÅK GJENNOM DRAMA

– Drama kan bidra til å utvikle barna og deres dannelsesprosess. Barn kan lære språk, matte og naturfag i drama. Barn kan utforske problemer i en fiktiv ramme og leke seg til kunnskap, sier Synnes.

– Drama gir også mye glede. Den gleden barn kan ha når de er oppslukt i noe sammen med andre, sier Håberg. Hun er glad for at barnehagelærere fra høsten kan få fri med lønn til å ta videreutdanning på masternivå i kunst, kultur og kreativitet (30 studiepoeng) på blant annet Høgskulen i Volda. Studiet er en del av Utdanningsdirektoratets tilbud gjennom *Regional ordning for barnehagebasert kompetanseutvikling* (Rekomp).

line@utdanningsnytt.no

Slik kan du jobbe med drama i barnehagen

Bruk en rammefortelling. Det kan være å lage et sykehus med bandasjer, frakker og utstyr, eller å bruke figurer fra tv-serien med de animerte valpene Paw Patrol, om barna kjenner dem. Det gir barna noen impulser til lek og rollelek.

Ta utgangspunkt i en bok. Les for eksempel *Bukkene Bruse reiser til Syden* og lag flybilletter og pass og legg frem badeleker, eller ta med barna inn i Gruffalos verden og lek historien.

Sett i gang barna. Sett ut mange røde sko eller plastdyr i et rom. Det kan sette i gang barnas ideer.

Du kan videreutvikle et eventyr. Snakk med barna om hvor Snøhvit bodde etter at hun giftet seg med prinsen, og lag nye historier som dere kan ta med i leken.

Lek skyggeteater. Sett en lampe foran en vegg og lek med skygger.

Lag et objektteater. Det betyr å lage liv i sokker, dukker eller en bamse. Bruk stemmen din og få liv i bamsen med hendene dine slik at barna blir med på illusjonen om at den er levende.

Forsøk å improvisere. Ta med en pose med ting til barna. Et brev kan bli til et skattekart, som sender barna ut på skattejakt.

Lag et sanserom. Ha bokser med ting med ulik tekstur, fyll rommet med ballonger, og la barna slippe inn.

Kilder: høyskolelektor i drama og teater Hege Holmqvist Synnes og førsteamanuensis i pedagogikk Liv Ingrid Håberg ved Høgskulen i Volda

– Mange barnehager har en koffert med instrumenter, men den er ikke i bruk

Barnehageansatte utforsker aktiviteter sammen med barna mest i spontan lek og i naturen og **minst i drama og musikk**, viser studie.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK

Personalet i barnehagen forteller at utforskende aktiviteter skjer mest i barns spontane lek (83 %) og minst innen estetiske fagområder som drama (7 %) og musikk (24%) og digitale verktøy (7%). Det viser en studie fra BARNkunne – Senter for barnehageforskning ved Høgskulen på Vestlandet.

– Barnehageansatte assosierer ikke estetiske fag med utforskende arbeidsformer. Barnehager kan ha mye utstyr, men de tar ikke alltid utstyret i bruk. De kan ha en koffert med instrumenter som ikke brukes, eller en gitar på veggen som sjelden er nede, sier Elin Eriksen Ødegaard, professor i barnehagepedagogikk ved Høgskulen på Vestlandet.

MER MUSIKK MED DE MINSTE

– Resultatene kan handle om forståelsen av hva utforskning her. Utforskning assosieres med naturfag, men det er også utforskning i kunstfagene, som når vi beveger oss til musikk, tar kroppen i bruk og utforsker rytme, kroppsbeherskelse og flyt, sier professoren.

Mens barnehageansatte utforsker mest sammen med barna i spontan lek, er utforskning i naturen en god nummer to (64 %) og deretter prosjektarbeid ledet av barnehageansatte (49 %).

OM STUDIEN

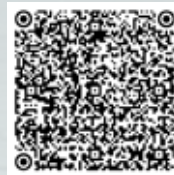
Rundt 2200 barnehageansatte har svart på et spørreskjema om hvilke områder de deltar utforskende sammen med barna på. Flesteparten var pedagogiske ledere og styrere.

Målet var å finne ut hvordan barnehageansatte jobber med felles utforskning, hvilken rolle barnehageansatte tar, og i hvilke aktiviteter de bruker utforskning.

Bakgrunnen for studien er at felles utforskning med barn er et ideal i Rammeplanen, og at vi vet lite om hvordan ansatte arbeider med dette.

Utforskende aktivitet skjer mest i barns spontane lek (83 %), i naturen (64 %) og i prosjektarbeid ledet av barnehageansatte (49 %), og minst i estetiske fag som drama (7 %) og musikk (24 %) og i digitale verktøy (7 %).

Les mer: https://www.hvl.no/globalassets/hvl-internettdokument/barnkunne/felles-utforskning-som-arbeidsform---rapport-fra-nasjonal-studie-om-barnehagens-innhold-og-arbeidsmater-kindknownoteseries_2023_.pdf

Kilde: rapporten *Felles utforskning som arbeidsform – en vei å vise – en vei å gå* fra BARNkunne – Senter for barnehageforskning ved Høgskulen på Vestlandet (2023)

«En ansatt med kompetanse innen musikk vil kunne tolke barns banking i bordet som utforskning av rytme, mens en uten vil se på det som støy.»

STÅR UBRUKT: – Barnehageansatte assosierer ikke musikk og drama med utforskende arbeidsformer. De kan ha en gitar på veggen som sjelden er nede, sier forsker Elin Eriksen Ødegaard. Illustrasjonsfoto: Adobe Stock

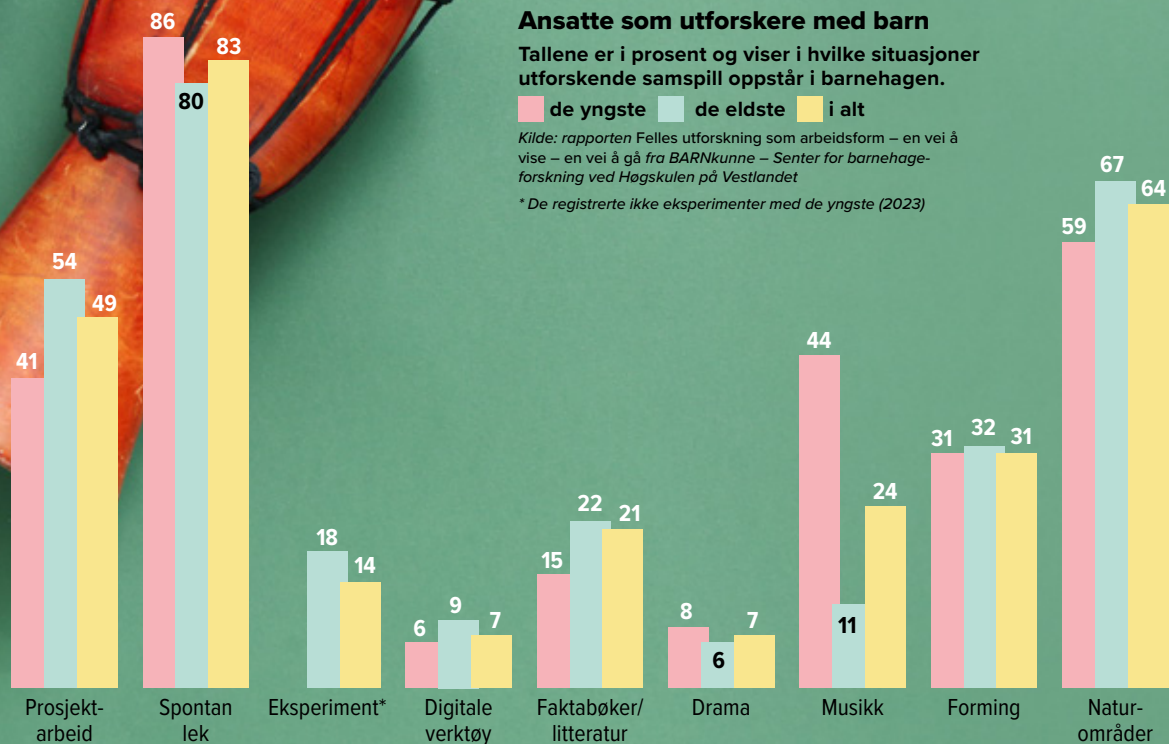
Ansatte som utforskere med barn

Tallene er i prosent og viser i hvilke situasjoner utforskende samspill oppstår i barnehagen.

■ de yngste ■ de eldste ■ i alt

Kilde: rapporten Felles utforskning som arbeidsform – en vei å vise – en vei å gå fra BARNkunne – Senter for barnehageforskning ved Høgskulen på Vestlandet

* De registrerte ikke eksperimenter med de yngste (2023)

Mens mange sier de bruker materialer og gjenstander fra og i naturen, er det få som sier at de utforsker ved hjelp av digitale verktøy og faglitteratur for barn. Vann er det materialet som flest utforsker sammen med barn, ifølge studien blant 2200 barnehageansatte. De ansatte bruker musikk i større grad med de minste barna (44 %) enn med de eldste barna (11 %). 6 prosent sier de utforsker drama sammen med de eldste barna, mens 8 prosent gjør det med de yngste.

– Studien gir grunn til uro, fordi den kan tyde på at det er lav kompetanse i estetiske fag som musikk og drama, sier professor Elin Eriksen Ødegaard. Hun er en av forskerne bak studien og forskningsleder for BARNkunne.

– Hvis store barnehager ikke har noen som kan synge eller spille med barn, og må hente inn kulturskolekompetanse er det ganske alvorlig, og et tegn på at vi bør ha en nasjonal satsing på kunnskap om estetiske fag, helst i en form der barnehageansatte får trene på ferdigheter som de kan ta i direkte bruk med barna, sier professoren.

STEMMESKAM

– Ikke alle er komfortable med å synge, og de kan kjenne på stemmeskam. Det kan lett overføres til barn. Vi trenger videreutdanning i praktiske

PROFESSOR: Elin Eriksen Ødegaard ved BARNkunne sier barn har ulike måte å lære på, og at kunstfagene styrker barns evne til å utforske og lære.
Foto: Terje Rudi

HØGSKOLELEKTOR I DRAMA: – Det at ansatte i barnehagen har mer utforskende aktiviteter med barna i naturen enn i drama, tror jeg handler om kunnskap og trygghet, sier Hege Holmqvist Synnes, ved Høgskulen i Volda. Foto: Lea Albertsen

ferdigheter, som å trene på å synge. Den personlige stemmen er unik, og kan følge barnas rytme og toneleie, noe ikke YouTube- eller Spotify-stemmen kan erstatte, sier professoren. Hun sier barn har ulike måte å lære på, og at kunstfagene styrker barns evne til å utforske, leke og lære.

– En ansatt med kompetanse innen musikk vil kunne tolke barns banking i bordet som utforskning av rytme, og plutselig har de laget en rytmekonsert, mens en uten kompetanse vil kunne se på det som støy og si hysj, påpeker professoren.

SER ROLLEN ULIKT

Barnehageansatte ser sin rolle som omsorgsperson og veileder, og deretter som lekekamerat, samtalepartner og tilrettelegger, ifølge studien fra BARNkunne. Kun 24 prosent svarer at de ser seg selv som en utforsker. Professoren tror det handler om at det er lite kunnskap om utforskning. Hun sier barnehagene har en lang tradisjon med kunstfag, men spør seg om de er kritisk bevisste og i takt med tiden barna vokser opp i.

BRUKER DET DE KJENNER

– Mange leser litteratur for barna fra egen barndom, som Alf Prøysen og Thorbjørn Egner, og er

«Utforskning assosieres med naturfag, men det er også utforskning i kunstfagene.»

ukritiske til kommersiell litteratur som Kaptein Sabeltann. De tar mindre i bruk nyere barnelitteratur, barnemusikk og barneteater, sier professoren. Hun tror ansatte ikke ser på seg selv som kulturformidlere, kanskje fordi de ikke er pålagt å være det.

– Noen barn møter både gammel og nyere kunst og kultur hjemme, mens andre ikke gjør det. Alle barn fortjener å få en rik variasjon av tradisjoner, kunst og kultur i barnehagen, sier professoren.

KJENNER SEG IGJEN

– Det at ansatte i barnehagen har mer utforskende aktiviteter med barna i naturen enn i drama tror jeg handler om kunnskap og trygghet. Det er lettere å tenne et bål, som du har lært i speideren, enn å spille en rolle, dersom du aldri har gjort det, sier Hege Holmqvist Synnes, høyskolelektor

FØRSTE-AMANUENSIS
i pedagogikk ved Høgskulen i Volda Liv Ingrid Håberg tror barnehageansatte ikke utforsker drama med mindre de er veldig trygg på det. Foto: Tone Solhaug

i drama og teater ved Høgskulen i Volda. Hun sier undersøkelsen fra Høgskulen på Vestlandet stemmer godt med funnene de har gjort i forskningsrapporten *Ikke stas å bli tvunget til å spille Tornerose hvis en absolutt ikke liker det – om pedagogers faglige forståelse av dramafaget*.

– Studien viser at det er behov for økt faglig bevissthet om hvordan de kan bruke drama i barnehagen, sier Synnes.

– Er man ute kan man utforske en kvist, og ser man en hule, kan man spørre barna hvem som bor der. Man utforsker ikke drama med mindre man er veldig trygg på det, sier førsteamanuensis i pedagogikk Liv Ingrid Håberg ved Høgskulen i Volda. Hun var den andre forskeren bak studien om ansattes forståelse av dramafaget i barnehagen.

line@utdanningsnytt.no

ANNONSE

Lærer eller barnehagelærer? Ta etterutdanning nå!

Psykisk helsepedagogikk

Studiet gir kompetanseheving og verktøy når vanskelige situasjoner oppstår, og vår mestringsevne settes på prøve. Studiet fokuserer også på viktigheten av egen/lærers rolle og hjelpeapparatets tilbud.

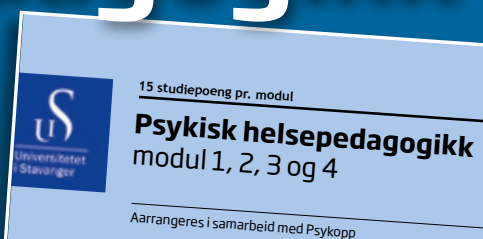
Psykisk helse pedagogikk består av 4 moduler – a 15 studiepoeng. Du velger selv hvor mange du ønsker å ta og i hvilken rekkefølge, slik det måtte passe den enkelte student. Så langt har over 2000 lærere og barnehagelærere utført studiet.

Hver modul går over to semester (høst og vår).

Samlingsbasert med mulighet til å følge undervisningen digitalt.

SØK ALLEREDE NÅ!
- 15 studiepoeng pr. modul

TAR MUSIKKEN UT: Pedagogisk leder Kathrine Helgesen tar ofte med musikken ut i barnehagen og spiller gitar mens Emilie (bak t.v.), Mikkel, Zoe (foran t.v.), Johan, Emily og Elsa stemmer i med rytmeepinner, rytmeegg og djember.

MUSIKKEN SKAPER LEK OG VENNSKAP

I Nansentunet musikkbarnehage bruker de musikk i alt de gjør. **Det gir barna trygghet og nye vennskap og inspirerer til lek.**

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK OG MERETE SILLESEN
FOTO: MARIANNE OTTERDAHL-JENSEN

Musikk kan skape magi, enten det kommer spontant eller er en planlagt musikklek, sier styrer Kristel Olsen i Nansentunet musikkbarnehage, som ligger idyllisk til i sjøkanten i Håkavik i Asker.

Barnehagen bruker musikk i alle hverdagsaktiviteter både ute og inne og i overganger. Her kan du se barn som rydder i takt med Edvard Griegs Norsk

dans nr. 2 eller blir møtt av musikk når de kommer om morgenen.

OPERA OG FOLKEMUSIKK UTE

Barnehagen har daglige musikksamlinger på avdelingen, og hver fredag har de fellessamling ute eller inne. Musikksamlingene er inspirert av temaarbeider, årstider, høytider og bøker. De tar gjerne musikken med ut. Der kan de leke sangleker som *Ta*

Nansentunet barnehage

Det er en foreldreid barnehage fra 1994 i Asker kommune.

Den har 50 barn på tre avdelinger og 13 ansatte.

Huset barnehagen leier av kommunen, var tidligere hjemmet til Sigrun Nansen fra hun ble enke etter Fridtjof Nansen i 1930 og til hun døde i 1957. Hun hadde ingen barn selv, men arrangerte ofte barneselskap eller inviterte kjente personer fra politikk og kulturliv i huset.

TROMMER: Ole og Solveig spiller på de afrikanske trommene djember, som gir god rytme og passer fint sammen med sang.

den ring og la den vandre eller *Bringebærslåtten* fra norsk folkemusikk. Operaen *Trylleflykten* av Mozart har inspirert barna til å leke ut alle rollefigurene.

– Vi ser at musikken gir barna trygghet, fellesskap og vennskap, forteller Kristel.

Allerede før barna starter i barnehagen, får de tilsendt en liten «filmsnutt» med barnehagens egen sang *Nansensvingen*.

– Vi opplever at mange gjenkjenner den når de begynner i barnehagen, sier styreeren.

De nye barna på storbarnsavdeling får et rytmeegg, mens de små får en kosekanin.

– Vi inviterer foreldrene inn i barnehagens musikkverden, og vi synger sanger barna er vant med hjemmefra, sier styreeren.

RYTMEPINNEN OG KLANGSTAVEN

– I et godt lekemiljø må det være nok tilgjengelig lekemateriell, som innbyr til utforskning og kreativitet. Det samme gjelder for musikklek. Det må være nok instrumenter, sier pedagogisk leder Kathrine Helgesen. De har rytmepinner, klangstaver, djember (trommer), håndklokker og rytmeegg. Barna kan også spille på gitar, regnstaver, chimes (klokkespill) eller piano.

– Det er viktig at instrumentene er lett tilgjengelige for barna. Det må også være nok djember til et lite orkester eller rytmeegg til de minste barna, sier sty-

TRYGG RELASJON: Sang og musikk er en fin arena for å skape en trygg relasjon, forteller de pedagogisk lederne Hilde Nygård (t.v.) og Kathrine Helgesen (ryggen til), som spiller rytmeinstrumenter og djembe sammen med barna Ole, Martin og Sonja.

TILGJENGELIG: Solveig utforsker pianoet, som er et av mange instrumenter som står lett tilgjengelig i barnehagen slik at barna kan spille på dem.

LEKER: Ole og Solveig i musikklek med rytmeinstrument og silkesjal.

reeren. Hun sier de voksne må være aktive i musikken og leken for at barna skal få godt utbytte av musikken. Styreeren forteller at det er viktig å gi ansatte troen på å tørre å utforske instrumenter og stemmen sin.

MUSIKKLEK

Musikklek kan være at de lager et tog av kasser på rekke og rad ute, og setter på det klassiske stykket *Københavns jernbanedampgalop* når barna tar plass i toget.

– Musikken ble tonet ned da vi ankom første stasjon, og der møtte vi på mange mus som ville finne seg et hus. Barna fikk ta hvert sitt rytmeegg, og vi sang *Så kom en bitte liten mus*, forteller Kathrine. Slik fortsatte turen til endestasjonen.

– Språket har også rytme, som stimuleres og utvikles gjennom lek, og musikken forsterker dette språkarbeidet, forteller styreeren. Musikken er også en god arena for å øve både grov- og finmotorikk, sier Kathrine.

– Vi bruker musikken i alt vi gjør. Musikken går

ikke på bekostning av noe annet, og vi kan bruke musikk til å nå mange av målene i rammeplanen, sier styreeren.

– Musikken kan roe barn, den kan skape glede, og vi bruker sanger som trøst når barnet er lei seg, i tilvenning eller når de kler på seg. Barna bruker også instrumenter til å uttrykke følelser. Plutselig kan en ettåring synge en sang hun synger hjemme, fordi hun finner trøst i den, forteller styreeren.

BRUKER ALLE SANSENE

Pedagogisk leder på småbarnsavdelingen Hilde

PÅ TOGTUR: Barn og ansatte kjører tog mens de hører på musikk og lar teksten inspirere til ny lek: Zoe med pedagogisk leder Hilde Nygård på trekkspill (foran), Emily, pedagogisk leder Kathrine Helgesen med Emilie, Elsa og Mikkel.

AKTIVE VOKSNE: – For at barna skal få godt utbytte av musikken, må de voksne være aktive både i musikken og leken, sier styrer Kristel Olsen, som spiller chimes (klokkespill) sammen med Martin (f.v.), Solveig og Ole.

SPILLER PÅ DJEMBE: Musikken er en god arena der Elsa kan å øve opp både grovmotoriske og finmotoriske ferdigheter.

«Musikk kan skape magi, enten det kommer spontant eller er en planlagt musikklek.»

Nygård sier at sang og musikk er en fin arena for å skape en trygg relasjon.

– Vi setter instrumenter til, bruker konkrete og synger navnesanger, sier Hilde.

De sender for eksempel rundt en liten hest når de synger *Ri, ri på islandshest*. Hilde forteller at de yngste barna bruker både hender og munnen for å utforske instrumentene. Barn og voksne sitter ofte sammen på gulvet og synger. Når trommene står fremme på gulvet, kan også de minste barna peke på trommen for å signalisere at de ønsker seg en spesiell sang.

– Det gir en positiv stemning å sitte slik sammen,

Tema

MUSIKKINTERESSE: Flere av de ansatte har musikkbakgrunn, spiller instrumenter eller synger i kor, men det er ikke noe krav om å ha musikkutdanning for å jobbe i barnehagen, forteller pedagogisk leder Kathrine Helgesen (t.v.), styrer Kristel Olsen og pedagogisk leder Hilde Nygård i Nansentunet musikkbarnehage.

«Musikken går ikke på bekostning av noe annet, og vi kan bruke musikk til å nå mange av målene i rammeplanen.»

og vi opplever at musikk også kan være med og fremme ro, sier Hilde.

MUSIKK I ALLE SITUASJONER

I barnehagen lærer barna både kjente barnesanger og egne sanger, rim og regler som ansatte i barneha-

gen har laget. Barnehagen spiller også folkemusikk. Ønsket er å føre den norske kulturarven videre.

– Vi er kvalitetsbevisste. Det skal være en tanke bak musikken vi bruker. Vi bruker ikke bare den kommersielle barnemusikken, sier styreren. Den norske folkesangen *Telebondemannen* er en hit blant barna. De bruker blant annet musikkappen *Trall*, som er utviklet av OsloMet. Den har barnesanger spilt inn av kjente artister, og gir tips til hvordan du kan bruke musikken i barnehagen. Alle ansatte får en verktøykasse med sanger som de kan bruke i ulike hverdagssituasjoner.

– Musikken gir barna trygghet og forutsigbarhet, forteller Hilde, som synger med barna både på stellet og når de kler på seg. Barnehagen er også inspirert av *Sprell i jungelen*, et prosjekt fra Oslo kommune som gir tips til bruk av musikk i lek og språksamlinger.

IKKE KRAV OM MUSIKKUTDANNING

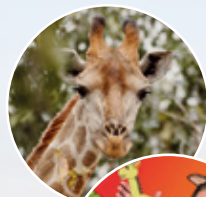
– De som vil jobbe hos oss, må være nysgjerrige på bruk av musikk, men må ikke ha musikkutdanning, forteller styreren. Flere ansatte har likevel musikkbakgrunn, spiller instrumenter eller synger i kor. Det hender også de synger og spiller litt på personalmøter, og styreren er opptatt av å gi ansatte kunnskap om forskning som viser hvordan musikk påvirker oss positivt både nevrologisk, hormonelt og kognitivt. Kathrine forteller at de har gått bort fra opptredener og forestillinger for foreldrene.

– Musikk skal være lystbetont, slik det er når barna synger i mikrofon for hverandre. Mange barn er sårbare, og ikke alle har lyst til å opptre for publikum. Da er det mye hyggeligere at foreldrene er med på allsang, noe som også gir en god følelse av fellesskap, sier Kathrine.

line@utdanningsnytt.no

ANNONSE

Bli med på safari i Malawi!

Ny barnemusikk
fra Silje og Maria

Informasjon og
påmelding på
forut.no/barn

FORUT
Barneaksjonen

Viktige endringer i arbeidsmiljøloven

Ansatte i private barnehagekonsern får nå **bedre rettigheter**.

Fra 1. januar 2024 styrkes rettighetene til arbeidstakere som jobber i et konsern. De nye lovbestemmelsene er særlig aktuelle for ansatte i de store barnehagekonsernene, som Læringsverkstedet, FUS, Norlandia og Espira.

NEDBEMANNING OG FORTRINNSRETT

To av endringene knytter seg til nedbemanning, for eksempel når barnetallet i barnehagen er redusert over lengre tid. Før arbeidsgiver kan si opp en ansatt, må det alltid vurderes om det finnes annet passende arbeid innad i virksomheten, jf. arbeidsmiljøloven (aml.) § 15–7. For private barnehager vil «virksomheten» normalt være den barnehagen man er ansatt i. Nå utvides imidlertid denne plikten til også å gjelde virksomheter i konsernet. Det kan være andre barnehager eid av de samme eiere. En oppsigelse er ikke saklig dersom det er ledig arbeid å tilby i egen barnehage eller andre barnehager i samme konsern.

Arbeidsgiverens plikt til å vurdere annet arbeid / omplasseringsmuligheter gjelder i utgangspunktet ledig arbeid i *alle* virksomheter i konsernet. Loven åpner for å begrense dette dersom det er basert på saklige kriterier, som at arbeidsgiver kun vurderer virksomhetene i konsernet som har samme type arbeidsoppgaver (for eksempel bare barnehager), eller geografiske forhold (for eksempel innenfor samme fylke eller regi-

on). Både behovet og kriteriene for avgrensingen skal drøftes med de tillitsvalgte i forkant.

Etter arbeidsmiljøloven § 14–2 har arbeidstakere som er sagt opp på grunn av virksomhetens forhold, fortrinnsrett til ny ansettelse i samme virksomhet. Fortrinnsretten er nå også utvidet til å gjelde andre virksomheter i konsernet. Konsernfortrinnsretten gjelder også arbeidstaker som er midlertidig ansatt (ikke vikariater), og som på grunn av virksomhetens forhold ikke får fortsatt ansettelse. Det gjelder også arbeidstaker som har akseptert tilbud om redusert stilling i stedet for oppsigelse.

INFORMASJON OG DRØFTING

Konsern av en viss størrelse er nå også forpliktet til å etablere en ordning eller et organ for samarbeid, informasjon og drøfting med arbeidstakerne i konsernet, jf. arbeidsmiljøloven § 8–4. Tillitsvalgte skal ha en sentral rolle i både etableringen og den praktiske gjennomføringen. Organet skal behandle saker som berører foretakene i konsernet, for eksempel planer om utvidelser, innskrenkninger eller omlegginger. Informasjon og drøfting skal skje «så tidlig som mulig», slik at tillitsvalgte faktisk kan påvirke beslutningene.

Før arbeidsgiver kan si opp en ansatt, må det alltid vurderes om det finnes annet passende arbeid innad i virksomheten.

Jonas Thorsdalen Wik
advokat i Utdanningsforbundet
[jonas.thorsdalen.wik](mailto:jonas.thorsdalen.wik@utdanningsforbundet.no)
[@utdanningsforbundet.no](https://www.utdanningsforbundet.no)

Mitt barnehageminne

Thomas Tvedt (31)

artist og musikkpedagog og musikkterapeut, som kom på andreplass i The Voice (2023) på TV 2 og var den første blinde deltakeren i The Voice i Norge.

Fra: Randaberg i Rogaland

Bor i: Oslo

Familie: forlovet med Marita Brennsund og nybakt pappa til ett barn

Aktuell med: ny norsk musikk på Spotify

TEGNER: Thomas Tvedt er nybakt pappa – og snart er det kanskje en som vil ha glede av farens interesse for å tegne skattekart.

SKATTEKART: – Det høres kanskje absurd ut at en blind gutt likte å tegne, men det var et av høydepunktene i barnehagen. På den tiden kunne jeg skimte kontraster og forskjell på lys og mørke, så jeg tegnet skattekart på hvitt papir med svart sprittusj, minnes Thomas.

Det beste Thomas visste, VAR Å TEGNE

For den blinde artisten Thomas Tvedt var det å tegne et av høydepunktene i barnehagen. Han glemmer heller ikke **da han fikk lov å kjøre trøkk.**

TEKST: **KJERSTI SALVESEN** FOTO: **KHOA DANG DO OG PRIVAT**

Thomas elsket å tegne skattekart i Sentrum barnehage i Randaberg kommune i Rogaland, der han gikk fra han var to til han var seks år.

– Det høres kanskje absurd ut at en blind gutt likte å tegne, men det var et av høydepunktene i barnehagen. På den tiden kunne jeg skimte kontraster og forskjell på lys og mørke, så jeg tegnet skattekart på hvitt papir med svart sprittusj. Det spørres om andre enn meg fikk noe ut av detaljene, men jeg tegnet både palmer, strender, skumle skip og store kryss der skatten lå gjemt, forteller Thomas. Han var den første blinde deltakeren i The Voice på TV2 i Norge. Der ble han raskt en publikumsfavoritt og endte opp som nummer to i konkurransen.

FIKK PRØVE TRØKK

Thomas og tvillingsøsteren Lotte, som også er født blind, ble av foreldrene behandlet som hvilke som helst andre barn i oppveksten. De var med på aktiviteter, sport, svømming og lek.

– Selvfølgelig visste vi at vi ikke kunne se. Det var nok av andre arenaer i barndommen, i hjelpesystemet, der blindheten fikk hovedfokus, men sånn var det ikke hjemme, sier Thomas. Han husker flere av de ansatte i barnehagen. En av dem het Margunn.

– En gang tok hun med barnehagekameraten min Knut Joakim og meg til mannens arbeidsplass. Vi fikk prøve å kjøre trøkk, minnes Thomas.

LAGET SJØRØVERUTSTYR

Iblant laget Thomas og Knut Joakim sjørøverutstyr.

– Jeg husker spesielt godt en gang Knut Joakim ville lage et sverd – og jeg var opptatt av å få meg en sjørøverkikkert. Da sverd og kikkert var ferdigprodusert, reflekterte ingen av oss over at begge deler egentlig bare var sammenrullede papirark, forteller Thomas lattermildt.

– Det jobbet mange gode mennesker i barnehagen. Det

viktigste jeg sitter igjen med fra tiden i barnehagen, er varmen og omsorgen. Jeg fikk utforske verden, og de ansatte var like glad i oss enten vi oppførte oss «pent» eller ikke, forteller Thomas.

PÅ RØMMEN

En gang rømte Thomas og flere andre barn.

– Vi kom omtrent 20 meter inn i det jeg husker som en stor skog, som lå rett utenfor barnehageporten. Det var vel snarere snakk om en seks-åtte trær på en gressplen. Flukten ble stoppet ganske raskt, men alle var enige om at det hadde vært en spennende affære.

Thomas er utdannet musikkterapeut og pedagogen kan si mye om de positive faglige grepene de ansatte tok da han var barn.

– Når de ansatte sa til de andre barna at jeg og Lotte ikke kunne se, ble det sagt på en selvfølgelig måte, som en faktaopplysning. Det var ikke slik som av og til skjer når voksne skal snakke med barn om noe de selv synes er vanskelig, at de hadde en alvorlig

samtale for å fortelle at vi var handikappet, sier Thomas.

BARN HERMER

Thomas mener det fokuseres mye på hva voksne kan gjøre for barn.

– Selvfølgelig er det mye vi skal gjøre for barn, både praktisk og mellommenneskelig. Men jeg tenker iblant at vi hadde gjort barn en stor tjeneste ved å være litt mer. Være gode rollemodeller, for eksempel. «Vi voksne» snakker mye om at barn ikke må mobbe hverandre. Samtidig mobber vi voksne i kommentarfeltene, i politiske debatter og på fest.

Thomas tror vi ofte undervurderer hvor mye barn får med seg.

– «Du må spørre om hjelp», sier vi til barna – samtidig som mange av oss knuger problemene tett til brystet og knapt tør å innrømme dem for oss selv, sier Thomas.

godkommunikasjon@gmail.com

«Varmen og omsorgen er kanskje det viktigste jeg sitter igjen med fra tiden i barnehage.»

Leken er den arenaen der barna bruker mest språk selv.

Inspirasjon, kunnskap og innspill kan de finne i bøkene. Kofferter som kombinerer bøker og rekvisitter til lek, kan derfor bli et godt tilskudd til språkmiljøet i barnehagen - slik som denne sykehuskofferten. Gjennom samtale rundt tekst og bilder kan barna få et vokabular rundt temaet sykehus og legebesøk, men også kunnskap og inntrykk som gir leken dypere handling og innhold.

En koffert med språkmedisin

Inviter en gruppe med barn til en koffert stappfull av sykehus-rekvisitter og bøker om kroppen! Åpne, se, les og lek! Språkutveksling garanteres.

Trude Anette Brendeland

trubrende@hotmail.com

Barnehagelærer, forfatter og foredragsholder som står bak fantasifantasten.no. Hun jobber i Eventyrhuset lekeverksted i samarbeid med Fantoft gård Sammen-barnehage i Bergen. Hun gir deg ideer til hvordan du kan bruke bøker som inspirasjon til samlinger, lek og språkstimulering.

I en sykehus-koffert må det finnes rikelig med legesaker som engangssprøyter, munnbind, stetoskoper, plaster og bandasjer. Ta dere en tur i kjøkkenskuffen og se om dere finner noe som kan brukes. I lekebutikken har de også saker du kan supplere med. For å holde orden og gi barna oversikt er det lurt å lime bred buksesstrikk i lokket. Legesakene kan da enkelt plasseres bak strikken. Skriv ut noen øyetestplakater, røntgenbilder og hjemmelagde pasientjournaler. Mangler det pasienter på sykehuset, kan dere tilføre noen bamser og dukker. Da kan leken også dreies i retning av dyrlege og helsestasjon.

Hvite barneskjorter fra gjenbruksbutikken gjør seg godt som legefrakker. Pass på å ha kostymer til flere barn, for på et sykehus jobber man aldri alene. En slik koffert kan brukes av barn i en lekegruppe, eller være midtpunkt i en lekinspirert samlingsstund. Har dere språkgrupper i barnehagen, kan jeg love at en slik koffert vil gi rikelig med språkglede og lyst til å utveksle ord og uttrykk. Du kan velge å lese med barna først, eller bare sette leken i gang og lese underveis der det måtte passe, og barna viser interesse for bøkene.

Topp hele kofferten med alle de bøkene dere kan finne om kroppen. Kanskje har dere allerede bøker om hovedpersoner som må til lege eller sykehus? Det kan være alt fra *Karsten må på sykehus* til *Mamma Mø faller og slår seg*, eller *Surremus er syk*. Suppler gjerne med faktabøker om kroppen slik at legene får noen gode oppslagsverk å finne inspirasjon og kunnskap i.

Her lærer barna livredning i barnehagen

Gjennom lek i vann lærer barna i Tusseladden friluftsbarnehage **hva de skal gjøre om ulykken er ute.**

TEKST OG FOTO: **INGUN A. MÆHLUM**

Helt nede i fjæra på Kvaløysletta i Tromsø ligger Tusseladden friluftsbarnehage. Fire- og femåringene har hatt bassengtrening, og i dag skal fireåringene få prøve seg i havet. Iført våtdrakter setter barna forsiktig føttene ut i vannet. Så finner de ansatte fram vannpistoler og lar barna bevege seg gradvis utover i vannet. Etter et par minutter er all skepsis borte, og ungene hopper, plasker og spruter fornøyde.

– Vi leker dem til en trygg start, forklarer friluftspedagog Ulrik Klena.

KURS FOR ALLE ANSATTE

Tusseladden friluftsbarnhage har hatt vanntilvenning i en årrekke, og de tre siste årene har barnehageansatte også undervist i livredning i samarbeid med lærerutdanningen ved UiT Norges arktiske universitet.

– Vi har satset på kompetanse, og Klena,

som selv har både instruktørkurs og livredningskurs, har arrangert kurs for alle de andre ansatte, sier styrer Heidi Buvang. På kursene drilles de i alle tenkelige scenarier så de vet hva de skal gjøre om det skulle skje en ulykke. I dag skal også barna lære hva de kan gjøre om noe skjer. Ute i vannet kaster Klena ut livlinen, og Vebjørn (4) drar konsentrert linen innover mot land. I den andre enden av linen er Iver (4), som ligger på en redningsbøye. Førstelektor

«Barna må lære seg å kjenne vannet for å kunne gjøre en risikovurdering.»

FINT DRIV: Friluftspedagog Ulrik Klena viser livredning til Vebjørn og Iver i Tusseladden friluftsbarnhage.

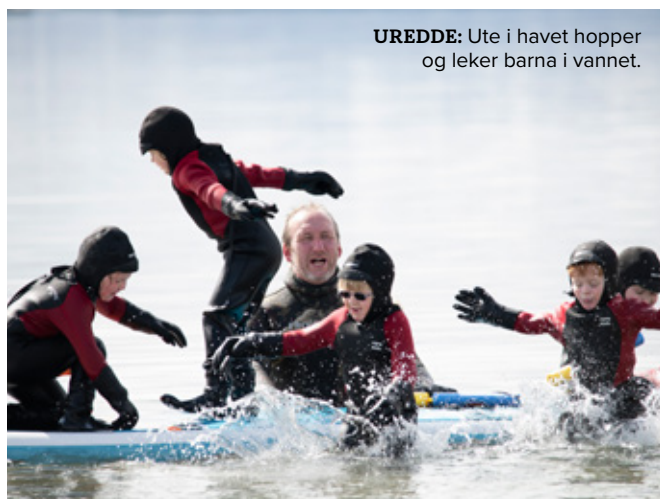
PÅKLEDNING: – Det er ikke ubehagelig, forsikrer Mio (5) og Elias (4) etter at de har fått på hetta på vådrakten.

SPESIELL DAG: – Denne dagen tror jeg dere vil huske lenge, sier styrer Heidi Buvang (f.v.) mens hun hjelper Iver (4) med å få på badeskoene. Ingrid Frenning og Mio (5) gjør seg klare til en dag i vannet.

KØKULTUR: Barna stiller seg i kø for å få av draktene. Ulrik Kløna hjelper Vebjørn med å få av seg den våte drakta mens Elias og Einar venter.

UREDDE: Ute i havet hopper og leker barna i vannet.

Tusseladden friluftsbarnehage

Den er foreldreid og har 80 barn fordelt på 5 avdelinger.

Barnehagen har vunnet Forskerfrøprisen både i 2015 og i 2017.

Tusseladden er med i IBID SA, et samvirkeforetak som eies av 34 ideelle barnehager.

Ingrid Frenning fra UiT Norges arktiske universitet er med på livredningen, fordi Universitetet ønsker tettere samarbeid med praksisfeltet. De tar med seg kompetansen fra prosjektet inn i barnehagelærerutdanningen, der de arrangerer egne livredningskurs for studentene. Også for barnehagen har samarbeidet gitt fordeler.

– Det har ført til at studentene kjenner til oss, og vi har blant annet hatt mange mannlige søkere hit. Barnehagen har vanligvis 30–40 prosent mannlige ansatte. I perioder har vi nesten måttet prioritere kvinner, ler styrer Heidi Buvang.

UTE OG INNE

– Vi trenger ikke sandkasse, sier styreren fornøyd og peker utover stranda.

– Vi har verdens største sandkasse her.

Barnehagen består av et stort strandområde, litt skog, lavvoer og et moderne hovedbygg med store vinduer med utsikt over havet, Tromsø og Tromsdalstinden.

– Det er viktig å ha innemuligheter. Vi har jo en lang vinter og mørketid, sier styreren.

– Aktivitetene følger årstidene. Om vinteren går barna mye på ski, og de lager egen skøytebane. Om sommeren setter de poteter, gulrot, knutekål og salat. De har laget geitramssaft og tangsuppe og til og med stekt en hel pattegris. I nabohuset er det høner og villsau, og etter frokost får barna komme på besøk og mate sauene med restavfallet.

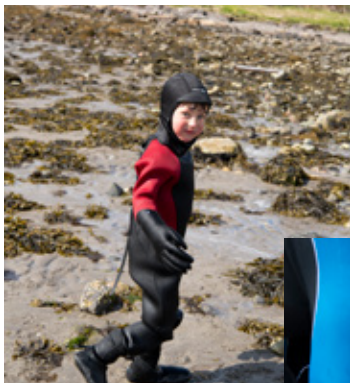
– Vi har ikke så mange leker. En pinne kan være så mye mer enn en pinne, og en stein kan være en bil, sier styreren.

SELVSTENDIGE BARN

Selvstendighetstrening er en del av hverdagen i Tusseladden, enten barna skal på skitur eller i svømmehallen.

– En viktig del av bassengbesøkene er å skifte selv i garderoben, og dette er en erfaring de kan ta med seg videre til skolen, mener Kløna.

– I barnehagen er voksentettheten høy, men

LANGFJÆRE: Tidligere år har det bare vært skolestarterne som har fått prøve livredning, men nå får Iver og de andre fireåringene prøve seg.

GLAD: Førstelektor Ingrid Frenning fra UiT Norges arktiske universitet er med på samarbeidet med Tusseladden friluftsbarnehage om å lære barn og ansatte livredning. Her hjelper hun Leo å ta av våtdrakten.

SLAPPER AV: Elea sitter inntullet i håndduk etter en varm dusj og kurs i livredning.

FORNØYD: Assistent Love Persson svømmer med en strålende Elea på ryggen.

når de begynner på skolen, er det kanskje femten barn per voksen, utdypet styreren.

– Da er det fint å ha trening i å klare seg selv, og vi merker også at barna tar vare på hverandre. De går ikke videre hvis et annet barn ramler, men stopper og hjelper. Førstelektor Ingrid Frenning fra UiT har lagt merke til det samme.

– Det var ikke bare de voksne som passet på barna i vannet i dag, barna passet også på hverandre, sier Frenning.

TRYGGERE BARNEHAGE

Generell vanntilvenning er en del av livredningsopplæringen.

– Barna må lære seg å kjenne vannet for å kunne gjøre en risikovurdering, forklarer Klæna.

– Å bevege seg i vannet må også læres, utdypet Buvang.

«Vi har ikke så mange leker. En pinne kan være så mye mer enn en pinne og en stein kan være en bil.»

– Bare det å reise seg fra vannet når du har en våtdrakt, kan være vanskelig fordi det er oppdrift. Det samme ville skjedd om de gikk ut i vannet i parkdress. Ettersom vi ligger nært vann og barna leker ganske fritt i fjæra, så gir dette prosjektet en ekstra sikkerhet, mener styreren. Etter 40 minutter med latter, plasking og konsentrasjon kommer barna opp fra vannet.

– Det var så gøy. Tusen millioner artig, stråler Emilie.

Neste gang er det skolestarterne som skal få prøve

seg på livredning kombinert med kanopaddling, overnatting og fjelltur.

– Slike prosjekter er ressurskrevende, men det er så viktig. Det handler om prioritering, mener Buvang.

STYRER: – Over flere år har vi i Tusseladden friluftsbarnehage bygget opp kompetanse på opplæring i vann og livredning, forteller styrer Heidi Buvang fornøyd.

fotodama@gmail.com

UTFORSKER: Ser du barn som har kledd av seg buksene og titter i hverandres rumper – fordi de leker «doktorlek» – kan du bekrefte barnas glede i leken sier sexologisk rådgiver.

La barna utforske sin seksualitet i barnehagen

Klarer du skape et miljø som er positivt til barns seksuelle utforskning i barnehagen, **kan det bli lettere å fange opp overgrep.**

TEKST: **KJERSTI SALVESEN**
ILLUSTRASJON: **MADELEINE ANDERSEN**

De som blir utsatt for seksuelle overgrep som barn, bruker i snitt drøyt 17 år på å fortelle det til noen.

– Barnehagene kan være med på å skape et miljø der barn lettere vil kunne fortelle om overgrep, sier klinisk barnevernspedagog og sexologisk rådgiver Irene Langen. Hun er fagansvarlig ved Nok. Sør-Vest, et senter som har som visjon at ingen skal bli utsatt for seksuelle overgrep.

MANGLENDE FORSTÅELSE

Én av fire har aldri fortalt om overgrepene til noen, ifølge en undersøkelse fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk

stress (NKVTS). Personalet i barnehagen kan ha en avgjørende rolle for barn som opplever seksuelle overgrep.

– At det tar så lang tid før de setter ord på det, kan handle om at barna ikke vet hva seksuelle overgrep er, og at de ikke vet hvordan eller til hvem de kan fortelle det, sier Langen.

Hun mener barn trenger en bredere forståelse av hva seksualitet er.

– Vi begrenser det ofte til å handle om sex. Men når vi voksne klarer å se at seksualiteten handler om så mye mer, skjer det noe, sier Langen. Hun sier at seksualiteten består av tre elementer som påvirker hverandre gjensidig: biologi, psykologi og sosiologi. Biologi handler om hvordan kroppen reagerer på berøring. Kroppskontakt utløser kjærlighets-hormonet oksytocin, som er viktig for barns tilknytning og for å utvikle empati. Psykologi handler om identiteten vår og om relasjonen til andre mennesker. Sosiologi handler om hvordan barna speiler seg selv i samfunnet.

SEKSUALITETEN ER EN DEL AV OSS

Alle har en fysisk og en psykisk helse. I tillegg har vi en seksuell helse.

– En sunn seksuell helse handler blant annet om å kunne være trygg på den du er, og gi uttrykk for det. Dersom ei jente i barnehagen er spesielt opptatt av ei annen jente, bør de voksne legge til rette for at hun får snakke om det og få lov til å kjenne på de følelsene hun har, sier Langen.

Hun sier at en sunn seksuell helse også handler om å ha kontroll over egen kropp og eget liv.

– Når barnehagen verdsetter seksualitet blant barn, kan personalet være i forkant når det oppstår situasjoner i lek. Det betyr at man kan «ta barna på fersken» når de er gode med hverandre, og når de respekterer hverandres grenser. Dette må læres og øves på, sier Langen.

Ser du barn som har kledd av seg buksene og titter i hverandres rumper – fordi de leker «doktorlek» – kan du bekrefte barnas glede i leken: «Det ser ut som om dere har det gøy sammen.»

«En sunn seksuell helse handler om å kunne være trygg på den du er, og gi uttrykk for det.»

VÆR NYSGJERRIG: – Vi kan ikke kun være opptatt av grensesetting. Vi trenger å være nysgjerrige og forsøke å finne ut hva seksuell lek handler om, sier sexologisk rådgiver Irene Langen.

Foto: privat

– Da bygger du opp om en sunn seksuell helse, samtidig som personalet har mulighet til å sjekke om leken er gjensidig utforskende, sier Langen.

Anerkjenn når barn er gode med hverandre. Du kan si: «Så fint når du gir en klem når Berit ville ha en klem. Hvordan kjentes det å klemme hverandre?» Noen barn har oppdaget en kilende følelse i tissen og kan gni seg inntil møbler eller husker. Dersom det skjer veldig hyppig og påvirker barnets relasjon til andre, kan man si: «Jeg ser at du koser deg med tissen din, og forstår at du kan

Er du bekymret for et barn?

DETTE KAN DU SE ETTER:

Barn endrer seg plutselig, som å bli veldig utagerende eller trekke seg inn i seg selv.

Barnet er trist, engstelig, tiltaksløst og mimikkfattig.

Barnet har somatiske problemer: vondt i magen, hodet eller mangelfull tannhelse.

Barnet kan bli klengete eller grenseoverskridende. Noen blir veldig opptatt av kropp og kan komme med utsagn som voksne stusser over, som «jeg må vaske tissen til pappa i dusjen», «tissen til bestefar blir stor og rød når jeg sitter på fanget hans» eller «jeg har sett på film at noen puttet tissen sin inn i rumpa».

Forteller barnet om noe som bekymrer deg, la barnet få snakke så fritt som mulig. Still åpne spørsmål, lag trygge rammer og del din bekymring med en kollega.

Dersom barnet ikke tar imot veiledning, er overdrevent opptatt av egen eller andres kropp, krenker andre barn eller utviser et tvangsmessig mønster, må du ta tak i det umiddelbart.

Du kan utfordre magesfølelsen: Hva vekker bekymring? Drøft det med kolleger.

Kilde: barnevernspedagog og sexologisk rådgiver Irene Langen

«Hvis to barn på tre år har kledd seg nakne, holder rundt hverandre og forteller at de skal lage et søsken, vil det være en del av en sunn seksuell utvikling.»

SAMTALER OM SEKSUALITET

Her er nettsider, filmer og bøker som kan være et fint utgangspunkt for samtale rundt seksualitet med barn:

snakkemedbarn.no

seksualatferd.no

Seksualitet hos barn og ungdom, informasjonsfilm (YouTube)

Slik ser samtykke ut! (YouTube)

Samtykke forklart for barn (YouTube)

Boken *Barns seksuelle leker*

Boken *Med hjertet for seksualiteten*

Undervisning om vold og overgrep for barnehage og skole (Redd Barna)

Tema: Overgrep: Kroppen min eier jeg (Sesong 5, NRK TV)

Kilde: barnevernspedagog og sexologisk rådgiver Irene Langen

synes det er godt. Det er noe man gjør når man er alene på rommet sitt. Nå skal vi snart ha samling, blir du med?»

VÆRT NYSGJERRIG

Personalet er ofte raske med å korrigere når de ser noe seksuelt i leken. Noen ganger er dette helt nødvendig, ifølge Langen. Andre ganger, når barna utforsker og er nysgjerrige, kan vi justere vår egen reaksjon.

– Hvis to barn på tre år har kledd seg nakne, holder rundt hverandre og forteller at de skal lage et søsken, vil det være en del av en sunn seksuell utvikling, sier Langen. Der- som et barn prøver å føre en gjenstand eller fingre inn i et annet barns kroppsåpninger, er dette en lek som personalet bør avslutte og sjekke nærmere hva det kan handle om, sier Langen.

– Vi kan ikke kun være opptatt av grensesetting. Vi trenger å være nysgjerrige og forsøke å finne ut hva seksuell lek handler om, sier Langen.

UNNGÅ SKAM

Barns seksuelle lek og utforskning i barnehagen ender lett med kjefting fordi man ikke vet hvordan man skal reagere.

– Når de voksne blir følelsesmessig aktivert, kan de komme i skade for å avvise barns utforskning. Det kan påføre dem skam, sier høyskolelektor ved Vitenskapelig høgskole i Oslo (VID), Birgit Hegge. Hun er klinisk vernepleier, spesialist i sexologisk rådgivning og jobber nå med å utvikle masteremnet *Seksualitet, seksuell helse og barnevern*. Hegge erfarer at ansatte som får mulighet til å reflektere sammen om hva

seksualitet er, hva de ser, og hvordan de kan tolke det, blir mer bevisst på at barneseksualiteten er noe mer og større.

Ifølge Hegge og Langen trenger man ikke alltid å si så mye når man oppdager en seksuell lek. Et bekræftende blikk, et smil og kroppsspråk holder lenge. Eller man kan si: «Jeg ser dere har en spennende lek. Jeg er her hvis dere trenger meg eller lurer på noe.»

SNAKK OM SEKSUALITET

Hegge og Langen sier vi må starte med å skape et seksualpositivt miljø: en kultur som gir seksualiteten en naturlig plass i barnehagen. Start på personalmøtet, råder de.

– Snakk om hvordan dere kan være bevisst på hvordan egne holdninger, normer og verdier kommer til uttrykk i møte med barna, sier Langen. Spørsmål hun anbefaler å stille seg er: Hvor går våre grenser som voksne?

HØYSKOLELEKTOR:

– Du trenger ikke alltid si så mye når du oppdager en seksuell lek. Et bekræftende blikk, et smil og kroppsspråk holder lenge, sier Birgit Hegge ved Vitenskapelig høgskole i Oslo (VID).

Foto: VID

Når rødmer vi? Når går vi på akkord med oss selv?

Langen anbefaler å ta utgangspunkt i bøker, filmer og historier om ulikheter, som identitet, kjønn, legning og måter å leve livet på.

– Vær ærlig med barn når de spør – og vær konkret. Spør barn om hvordan de ble laget, så ta utgangspunkt i alder og hva barnet kan begripe. Fortell om private områder: Når voksne skal lage barn, deler de de private områdene med hverandre. Dette gjør de fordi det er godt, fordi de er glad i hverandre, og det er noe begge vil være med på. Mange gutter har utovertiss, og mange jenter har innvertiss. Gi barna kunnskap om alle kjønn, og forklar hvordan, men husk også at dette ikke er den eneste måten å «lage barn» på. Noen blir adoptert, noen er prøverørsbarn – og det er mange måter å være familie på, sier Langen.

godkommunikasjon@gmail.com

ANNONSE

2 0 2 3

F

Fagpresseprisen

Første steg

HVA ER MANGFOLD

Første steg

HVA BETYR DET EGENTLIG Å MØTE BARN'S FØLELSER?

UTDANNINGSNYTT.NO

Første steg

8,8 k følgere • Følger 12

Melding Følger Søk

Innlegg Om Omtaler Anmeldelser Reels Bilder Flere

Bli med og følg oss du også!
@facebook.com/forstesteg

MUSIKK: Frida har kompleks epilepsi og barneautisme og er glad i musikk og liker å lage lyd. I barnehagen får hun spille xylofon.

Frida har et eget team i barnehagen

Hun har to alvorlige diagnoser, men deltar på alle aktiviteter i barnehagen takket være en ekstra voksen.

TEKST: MERETE SILLESEN
FOTO: MARIANNE OTTERDAHL-JENSEN

«Vi er innflyttere uten familie her, og det gode barnehagetilbudet betyr utrolig mye.»

SANGGLEDE: Frida kan ikke synge selv, men hun peker på dyrene som nevnes i teksten støttepedagog Elisabeth Stranddal synger.

Frida Vetteren-Pettersen begynte å gå på ettårsdagen sin. Det neste året tok hun ikke et eneste skritt.

Foreldrene, Anita Vetteren og Stian Pettersen ble bekymret. Etter omfattende utredning, fikk Frida diagnosene kompleks epilepsi og barneautisme. Hun kan ha opptil 75 epilepsianfall i døgnet, de fleste merkes ikke av andre. For Frida er gjensidig sosialt samspill, kommunikasjon og språk vanskelig.

– Jeg ble så glad og rørt første gang hun sa mamma, sier Anita.

– Nå sier hun det ikke lenger, men hun kan si «titt tei» og «ga i deg».

ET STORT TEAM RUNDT FRIDA

Frida går på gruppa Revemor i Grasmyr naturbarnehage på Stathelle i Bamble kommune. Hun bruker medisiner mot epilepsien, og er fortsatt under utredning på Spesialsykehuset for epilepsi (SSE) i Bærum.

– Frida har vedtak på 10 timer med spesialpedagog i uka og 100 prosent støtteassistent, forteller støttepedagog Elisabeth Stranddal, som er én av et stort team rundt Frida.

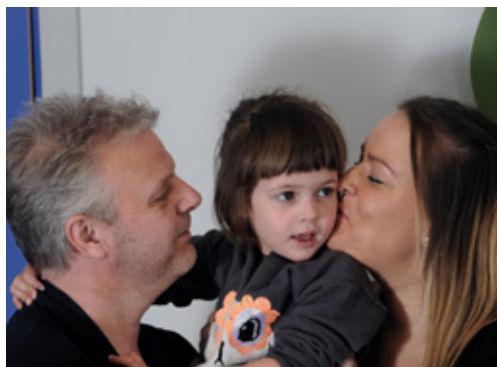
Støttepedagogen veileder også de andre ansatte, samt Fridas foreldre, slik at alle kan kjøre samme rutiner, og vet hva de skal gjøre hvis noe skjer. Styret Mirjam

Øvretveit forklarer at i gruppa Revemor bytter alle på å følge Frida gjennom dagen. At så mange kjenner Frida og hennes diagnoser godt, gjør oppfølgingen mindre sårbar ved sykdom.

ALLTID I BEREDSKAP

– Vi er innflyttere uten familie her, og det gode barnehagetilbudet betyr utrolig mye, sier mamma Anita.

– Ferier, når barnehagen er stengt, oppleves ofte triste. Når andre gleder seg til reiser og opplevelser, vet vi at det ikke er mulig for oss, sier hun. Anita forteller at foreldrene er i beredskap 24/7. Frida

KJÆRLIGHET: Frida er tydelig glad når mamma Anita Vetteren og pappa Stian Pettersen kommer til barnehagen. Det at Frida har et godt og trygt barnehagetilbud, betyr svært mye for foreldrene.

Autisme

Autisme er en gjennomgripende utviklingsforstyrrelse.

Barn med autisme sliter med sosial samhandling, kommunikasjon og språk og har et begrenset og repeterende mønster av aktiviteter og interesser.

Alvorlighetsgraden varierer fra person til person.

Kilde: Helsenorge.no

ALENELEK: Frida tusler gjerne rundt og finner noe hun liker å leke med. På avdelingen finnes ingen leker med smådeler, fordi Frida har lett for å putte alt i munnen.

SANGLEK: Frida blir ivrig når de voksne og andre barn synger sangleker, som Hode, skulder, kne og tå. Her er hun sammen med Alma Tønnesen (fv.), Lars-Johan Kvamme-Lauritzen og Tuva Andersson Haugvik.

FAKTA OM EIBI

EIBI står for tidlig og intensiv atferdsanalytisk behandling (Early Intensive Behavioral Intervention) og er ment for barn mellom 2 og 5 år med autisme.

Behandlingen er intensiv, helst 20–40 timer i uken over to år.

Målet med EIBI er å lære autisten å fungere best mulig, som å kunne stå i kø, kommunisere og gjøre hverdagslige oppgaver. Det betyr ikke at autisten må kamuflere sine vansker, men at man forsøker å gi hen verktøy som kan gjøre livet enklere samt å bedre livskvaliteten.

Kilder: Autismpodden.no og Psykologtidsskriftet.no

Kompleks epilepsi

Det er epilepsi med nevrologiske, psykiatriske, kognitive eller læringsmessige tilleggsvansker.

Epilepsi kan påvirke hjernens utvikling og føre til mer autismesymptomer.

Epilepsi er ikke én sykdom, men en betegnelse på flere kroniske tilstander med forskjellige årsaker. Det vanligste symptomet er epileptiske anfall. Anfallet kan vare fra et par sekunder til flere minutter.

*Kilder: Epilepsi.no/
Oslo-universitetssykehus.no*

sover også på foreldrenes soverom. Hun eier ikke frykt, og må hele tiden passes på. To døgn i måneden er Frida hos et ektepar med relevant utdanning. Hun er også ett døgn i avlastningsbolig.

– Vi kjemper for å få mer avlastning, men må forsikre oss om at Frida blir 100 prosent ivaretatt når hun er sammen med andre, ellers kan vi ikke slippe av et sekund, sier Anita.

Hun forteller at Frida er mye syk, og at det har blitt en del sykehusinnleggelse.

TRENING OG FORUTSIGBARHET

Støttepedagog Elisabeth forteller at de jobber med såkalt tidlig og intensiv atferdsanalytisk behandling (EIBI) i flere økter hver dag. En oppgave kan være å finne riktige former i en puttekasse. Frida gjør fremskritt, selv om det går sakte. Hun gir tydelig uttrykk for glede når hun klarer

oppgavene og får belønning, for øyeblikket i form av iPad-bruk.

– Vi bruker symbolkort og tegnstøtte for å gi Frida forutsigbarhet, og vi opplever at også mange av de andre barna liker tegnstøtte, sier støttepedagogen.

– Vi jobber også med energiøkonomisering, for eksempel ved å bruke vogn på transportetappene på tur, slik at Frida har mest mulig krefter til det som skjer der vi skal være. Støttepedagogen forteller at Frida bruker spesialsko og trener på å reise seg fra gulvet uten støtte. Hun trener for å styrke benmuskulaturen og balansen, blant annet ved å gå i trapper. Hun klarer nå å gå opp en trapp med støtte, noe som er stor fremgang.

ÅPENHET VIKTIG

Frida er mye sammen med de andre barna, men leker ikke med dem. Hun er glad

TRENING: Frida har spesialsko og trener mye for å forbedre styrken og balansen. Her hjelper styrer Mirjam Øvretveit henne i garderoben.

i musikk, og liker sanger med bevegelse. De andre barna viser stor omsorg, og vil gjerne være med og hjelpe Frida. De er informert om hennes utfordringer, og viser forståelse for hvorfor hun ikke snakker og leker med dem. Det foregår likevel en form for kommunikasjon, for eksempel ved at andre barn gir Frida en leke.

– Takket være åpenheten til Fridas foreldre, er også de andre foreldrene informert, noe som gjør situasjonen enklere, sier styrer Mirjam. Støttepedagogen forteller at Frida fort blir sliten og trenger pauser. Da kan en voksen ta henne med inn til et speil, hvor Frida koser seg med å prate og bevege seg mens hun titter på seg selv. Hun kan også slappe av på avdelingen, og hun sover i vogn ute hver dag.

LÆRER Å VISE HVA HUN TRENGER

Styreren forteller at Frida også alltid har

en voksen sammen med seg ved bordet, fordi hun har lett for å putte for mye mat i munnen. Frida vil gjerne putte alle slags fremmedlegemer i munnen, derfor finnes det for eksempel ikke små-Lego på Reve-mor. Ute må hun holdes under oppsikt, så hun ikke putter stein eller andre ting i munnen.

– Målet er at Frida ved hjelp av symbolkort kan vise hva hun vil og trenger, forteller styreren.

ramesil@hotmail.com

PÅ TUR: Frida blir ofte trillet i vogn av støttepedagog Elisabeth Stranddal når barnehagen er på tur til skogen ved siden av barnehagen, slik at Frida har mest mulig krefter til det som skjer når de kommer frem.

«Vi bruker symbolkort og tegnstøtte for å gi Frida forutsigbarhet, og vi opplever at også mange av de andre barna liker tegnstøtte.»

Gi barna rom for lek

I en tid med et økende læringspress i barnehagen er det **viktig å se betydningen av det å bare være med barna i leken.**

Etter at barnehagene ble en del av Kunnskapsdepartementet og utdanningsløpet i 2006, har målstyring ikke bare funnet veien til skolen, men har også blitt en del av barnehagehverdagen. Alt barna gjør, skal ha et formål, der leken i større grad styres og reguleres av voksne.

Voksenstyrt lek har imidlertid ikke bare sitt utspring i politisk styring, men grunner også i lokale pedagogiske praksiser. Barnehagekulturer er mangfoldige og sammen-satte og er bygget på tradisjoner. Men uansett, som filosofen Jean J. Rousseau sa: Barndommen har sin egen måte å se, tenke og føle på (Steinsholt, 2006). Barn fortsetter å leke hvor det er rom for det, hengir seg og glemmer tiden. De finner hele tiden nye åpninger, er i lek-verden og forstår gjennom den. Denne formen for lek er stadig i fri bevegelse, gir muligheter og skaper hele tiden noe nytt. Spørsmålet blir derfor hvordan vi som voksne bør være i verden for å gi barnet rom for lek?

BARNAS UTTRYKK OG FORSTÅELSE

Lina blir snart fem år. Hun går på storbarnsavdelingen i Villblomsten barnehage, og i dag er temaet dans i samlingsstunden. Lina elsker dans, og det er lett å se. Hun svever rundt, formålsløst i frie bevegelser. Dansen er uanstrengt, den går av seg selv, og Lina går på en måte opp i den, drar de andre med seg og fratar dem det initiativ som utgjør eksistensens egentlige anstrengelse. De trollbindes, vikles inn i den og inn i det frie rommets grenser.

Dansen har her noe av improvisasjonens uforutsigbarhet i seg og er på mange måter et kunstnerisk uttrykk hvor barna opplever en erkjennende glede. I lek avdekker barna det som er, og de tiltrekkes av å sette ting ut av spill, ifølge Hans Georg Gadamer (2012). Lina er med i dansen og viser seg frem i en stadig selvfornyende og gjentagende bevegelse. Hun dras i retning av noe som ligger utenfor henne selv,

noe som gir frihet, og som fascinerer. Med armer og bein strekker hun seg ut i rommet, frem og tilbake, hit og dit, uten noe bestemt sluttmaal. Det er nettopp dette ubestemmelige som gjør at Lina har mulighet til å gjøre det samme på nye måter, eller øke intensjonsdybden, som filosofen Georg W. F. Hegel, ser det (Hegel, 2009). Lina er fullt ut til stede, lar seg berøre og lar fremtiden høre fremtiden til.

BARNAS VERDEN

For Friedrich Nietzsche er alt til syvende og sist *in ludere*, det vil si i lek (Steinsholt, 2006). Det handler om drømmer, impulser og instinkter hvor naturen hele tiden leker med oss. Gjennom en selvfornyende impuls glemmer Lina seg selv og gjør at stadig nye verdener dukker opp. Hvor lett er det ikke å se at barna forstår hverandre gjennom bevegelser og uttrykk som springer ut fra en lekende bevissthet hvor noe kan stå på spill. Ifølge Gadamer (2012) dreier forståelse seg nettopp om å *kunne være en mulighet*. Når Lina forstår, så forstår hun seg selv bedre. Forståelse handler om mening og form og ikke så mye om dens innhold. Barns måte å være i verden på hører slik hjemme i den kunstneriske tenkningen. I livet som i leken vet man aldri hvor det ender. I omslagets overraskende bevegelser gjør Lina krav på rommet og lar seg berøre mellom fortrolighet og fremmedhet. På samme måte som når man trer inn i dialog med et annet menneske, i en samtale, i lesing av en tekst eller ved å beskue et maleri, så trer man på sett og vis inn i et felles rom hvor man stadig utvikler et nytt forhold til hverandre. Plutselig forstår man noe, og det er alltid annerledes enn forventet. Barna er livsbejaende, her og nå, alltid i tilblivelse. Det kan være på en farefull ferd, men hvor de hele tiden søker sitt uutnyttede potensial. Lina erfarer verden i sitt spontane samvirke hvor formålsrasjonalitet ikke eksisterer, og hvor erfaringen bæres av barnas sensibilitet

TIDEN STOPPER: Barn fortsetter å leke hvor det er rom for det, hengir seg og glemmer tiden, slik som Lina, som elsker å danse. Hun svever rundt, formålsløst i frie bevegelser, forteller artikkelforfatteren. Illustrasjonsfoto: Adobe Stock

” Vi må la oss forbløffe sammen med barna, over skatten i enden av regnbuen eller edderkoppen i vinduskarmen.

” Vi må ta tiden tilbake, være her og nå og la oss overraske.

VÆRE HER OG NÅ: Det å være i leken innebærer å tørre å ta ting mer på sparket og å improvisere, mener artikkelforfatteren.
Illustrasjonsfoto: Adobe Stock

og umiddelbare delaktighet i verden. Når hun forstår, ler og stolt viser sin begeistring, så er dette et uttrykk for en forståelse eller erfaring om verden. Det er hennes måte å være i verden på, som er et mål i seg selv.

LA OSS VÆRE SOM I LEKEN

Så hva kan vi som voksne gjøre, og hvordan skal vi være i verden for å gi barna rom for lek? Hva kan vi lære av barna, og hvordan tenke annerledes og kreativt om barn, oppdragelse og barndom i møte med så vel politisk styring som pedagogiske praksiser? Sett med Gadamer's øyne så handler det om å ta tiden tilbake, være her og nå og la oss overraske. Vi skal tørre å utfordre normer og være mindre regelorienterte. Som Lina i dansen skal vi tillate oss å gjøre det samme på nye måter, være genuint til stede og skape trygghet hvor barna selv er med på å sette rammer. Vi skal la tingene ligge mer i det åpne og være glad for at ikke alt blir som forventet. Når det i barnehageloven (2006) heter at barna skal få utfolde undring og utforskertrang, så angår dette også oss selv ved at vi skal interessere oss for nettopp barna. Og i denne sammenhengen vil det si å være umiddelbart delaktig og nærværende uten nødvendigvis et læringsmål for øye.

Å SLIPPE KONTROLLEN

Det å være i leken innebærer å være følsom overfor hverandre. Vi skal tørre å ta ting mer på sparket, improvisere og imøtegå hverandre på måter som vi kanskje ikke kan for-

klare, men som vi likevel føler. Affekt berører og driver oss, og representerer ikke noe annet enn seg selv. I leken er det rom for kunstnerisk kreativitet og innlevelse hvor vi veves inn i noe vi ikke helt har kontroll over. Det handler ikke om rasjonelle årsakssammenhenger, men at vi lar oss forbløffe sammen med barna. Enten det er over skatten i enden av regnbuen, meitemarken på stien eller edderkoppen i vinduskarmen. Gjennom virvelvinder og opp- og nedturer skal vi sammen oppleve umiddelbarheten og øyeblikkets magi. Nietzsche fremfor alle manet til et improvisatorisk og lekent liv ved å råde oss til å leve farlig (Steinsholt, 2009). Tolket innenfor en trygg og god barnehagekontekst handler det om å bevare gnisten, spenningen og livsutfoldelsen. I leken finnes det ingen fasit, bare bevegelse og utforsket terreng. Og det er her grunnlaget for all forståelse mellom både barn og voksne ligger og trenger bevaring. Vi må ta tiden tilbake, være her og nå og la oss overraske i leken med barna.

Litteratur

Barnehageloven (2006). Lov om barnehager (LOV-2005-06-17-64). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
Gadamer, H. G. (2012). *Sannhet og metode*. Oslo: Pax Forlag AS.
Hegel, G. W. F. (2009). *Åndens fenomenologi*. Oslo: Pax Forlag AS.
Rousseau, J. J. (2005). *Emile – eller om oppdragelse*. Oslo: Gyldendal Forlag.
Steinsholt, K. (2006). På andre siden av ingensteds – improvisasjon, kreativitet og ansvar for den Andre. I K. Steinsholt & H. Sommerro (red.) *Improvisasjon. Kunsten å sette seg selv på spill*. Oslo: Narayana Press.

Forsker på musikalsk kompetanse i barnehagen

Det er viktig for barnehagelærerne å føle at de har kunnskap og er trygge når de skal gjennomføre musikalske aktiviteter for barn, viser doktorgrad.

TEKST: KJERSTI SALVESEN FOTO: PRIVAT

1. Hva skriver du doktorgrad om?

– Jeg forsker på den musikalske kompetansen til barnehagelærere og studenter. Forskere har tidligere pekt på en tendens til at barnehagelærere møter betydelige utfordringer knyttet til musikalsk selvpåfatning, motivasjon og ferdigheter. Slike begrensninger kan frarøve barna muligheten til å oppleve, lære og nyte musikk i løpet av de første avgjørende årene av utviklingen. Musikkfaget bidrar vesentlig til barns utvikling, læring og sosialisering. Jeg forsøker å identifisere viktige forutsetninger som må til for å skape musikalsk kompetente og engasjerte barnehagelærere. Målet er å bidra til at barn skal få det musikalske tilbudet de har behov for og fortjener.

2. Hva har du funnet ut?

– Foreløpige funn viser at det er viktig for barnehagelærere å oppleve følelsen av trygghet og å ha kompetanse innen musikkfaget før de selv skal gjennomføre musikalske aktiviteter sammen med barn. Jeg ser også at barnehagelærerens holdning til musikkens verdi for barns utvikling er avgjørende. Manglende forståelse kan føre til at barnehagelærere undervurderer musikkens

betydning i fagfeltet. Det ser ut til at det er nødvendig med et musikalsk fellesskap der kollegiet, ledelsen og studentene samarbeider om musikken. Et inkluderende fellesskap, der alle er delaktige i musikken – uavhengig av ferdighetsnivå, kan være avgjørende.

3. Hva tror du forskningen din vil bety for barnehagene i Norge?

– I en digitalisert hverdag er det lett vint å overlate den musikkpedagogiske rollen til Spotify og YouTube. Vi trenger å løfte frem musikkarbeid der barn og voksne er aktive deltakere. Jeg vil belyse hvordan utdanningsinstitusjoner og barnehager kan støtte barnehagelærernes musikalske utvikling. Samtidig understreker forskningen min at barnehagelærere selv har et ansvar for å integrere musikk i barnehagen.

4. Hva overrasket deg mest i forskningen?

– En systematisk gjennomgang av litteraturen viser at barnehagelæreres musikalske kompetanse har mange likhetstrekk over hele verden. Det tyder på at utfordringene er universelle på tvers av landegrensener.

godkommunikasjon@gmail.com

Min doktorgrad

THOMAS NGUYEN (32)

stipendiat ved faggruppe for musikk ved Dronning Mauds Minne Høgskole, disputerer våren 2026.

Doktorgrad: *The Musical Competence of Early Childhood Generalist Teachers*

Mål med forskningen: å identifisere og tilrettelegge for gode forutsetninger for barnehagelærerens musikalske kompetanse – som igjen kan føre til et rikere musikalsk tilbud for barn

DERFOR ER DENNE DOKTORGRADEN VIKTIG

– Nguyens prosjekt er viktig forskning fordi den bidrar til ny kunnskap om barnehagelærerens musikkrelaterte kompetanse. Tidligere forskning viser at mange barnehagelærere føler at de ikke er kompetente nok til å utføre og lede musikalske aktiviteter. Nguyens forskning hjelper oss å forstå hvilke aspekter ved lærerkompetansen som er avgjørende. Den er ikke minst et bidrag til videreutvikling av musikkundervisningen på barnehagelærerutdanningen.

Jens Knigge

professor i musikkpedagogikk ved Nord universitet

Målet er å bidra til at barn skal få det musikalske tilbudet de har behov for og fortjener.

THOMAS NGUYEN

Kompetansebasert eller programbasert barnehageutvikling

Ansatte i barnehagen opplever et stort press utenfra til å bruke programmer som bryter med barnehagens pedagogiske tradisjon.

ILLUSTRASJON: MADELEINE ANDERSEN

Barnehager blir utsatt for et betydelig påtrykk utenfra gjennom tilbydere av atferdsprogrammer, språkstimuleringsprogrammer, kartleggingsverktøy, kvalitetsmålingsverktøy og opplegg for selvregulering og følelshåndtering. Felles for programmene er at de lover en enklere hverdag, og at de er utviklet av fagmiljøer med stor avstand til hverdagslivet i barnehagen. Programmene innebærer «en predefinert standardisering av pedagogiske arbeidsoppgaver» som står «i et motsetningsforhold til den helhetlige, barnesentrerte arbeidsmåten vi kjenner i norsk barnehage» (Børhaug et al., 2018, s. 19). Både programmene faglige forankring og ideen om at pedagogisk arbeid kan standardiseres og dekontekstualiseres, representerer et brudd med barnehagens pedagogiske tradisjon.

PROGRAMLOGIKK VERSUS PROFESJONSLOGIKK

To motstridende tankesett preger kvalitetsarbeidet i og rundt norske barnehager: på den ene siden *programlogikken*, der programmene angir både retningen og virkemidlene, og på den andre siden *profesjonslogikken*, der barnehagens formål angir retningen, og profesjonsutøvere gis tillit og ansvar for å realisere formålet.

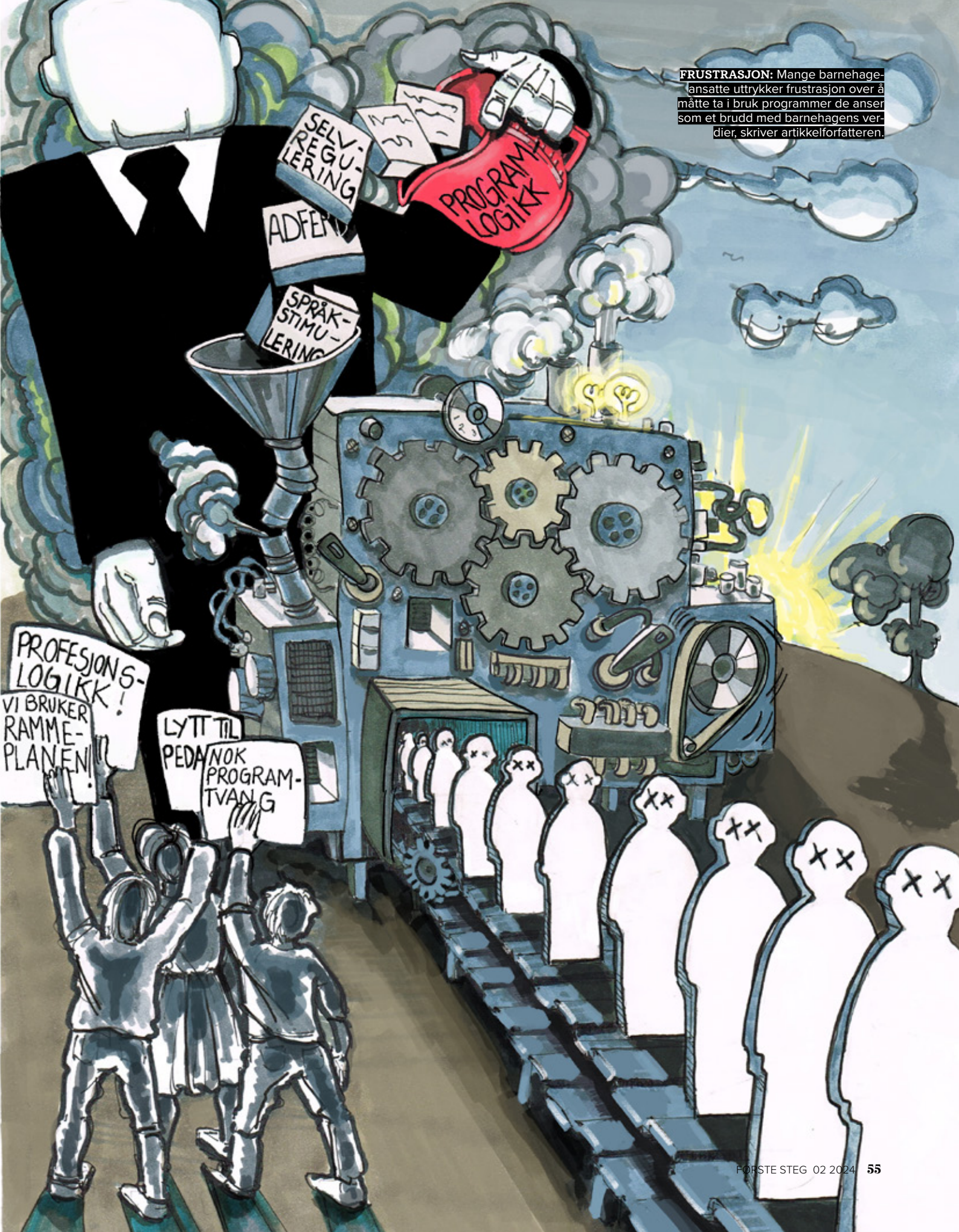
Vi kan si at skillelinjene går mellom en programbasert og en kompetansebasert barnehage. I en *programbasert* barnehage har man tiltro til standardiserte verktøy som – dersom de brukes som foreskrevet – kan sette hvem som helst i stand til å utføre oppgavene som ligger i mandatet. Når det reklameres for programmer som gir enkle og universelle svar på hva som er riktig å gjøre i konkrete

situasjoner, vises det nettopp til ansattes usikkerhet og manglende kompetanse. I en *kompetansebasert* barnehage gis profesjonsutøveren tillit og handlingsrom, slik at han eller hun kan gjøre en god jobb. Å være i stand til å anvende kunnskap og faglig skjønn i stadig nye situasjoner der man ikke på forhånd vet hva utfallet blir, er noe av det som kjennetegner en profesjonsutøver.

Med en forskningsbasert utdanning fra universitet eller høyskole følger også økt forståelse for betydningen av kritikk, og for profesjonsutøverens ansvar for å vurdere enhver påstand om god praksis kritisk. I studier om barnehagelærere med masterutdanning kommer det også fram at mer kunnskap og kompetanse styrker barnehagelæreres evne til å se kritisk på egen praksis, til å verdsette uenighet, og til å formulere faglig fundert kritikk av det som blir forsøkt presset på barnehagen (Ivarson, 2023; Pettersvold & Østrem, 2023; Østrem, 2023).

FRA FRUSTRASJON TIL KRITIKK

Mange barnehageansatte uttrykker frustrasjon over å måtte ta i bruk programmer de anser som et brudd med barnehagens verdier. Barnehagelærere bruker atskillig kreativitet og faglig kraft på å tilpasse programmene til en pedagogisk praksis de kan forsvare (se for eksempel Buus, 2019; Seland, 2020; Aabro, 2021). Det finnes også dem som åpent sier ifra om sine motforestillinger, og sier nei til en praksis de finner faglig og etisk problematisk. I boka *Profesjonell uro* (Pettersvold & Østrem, 2018) deler 15 barnehagelærere sine fortellinger om hva de sa nei til, hvilke argumenter de brukte, og hvordan kritikken ble møtt. Noen opplevde at

FRUSTRASJON: Mange barnehageansatte uttrykker frustrasjon over å måtte ta i bruk programmer de anser som et brudd med barnehagens verdier, skriver artikkelforfatteren.

” Felles for programmene er at de lover en enklere hverdag, og at de er utviklet av fagmiljøer med stor avstand til hverdagslivet i barnehagen.

kritikk var uønsket, og at det var vanskelig å få til en åpen dialog, mens andre ble lyttet til og fikk støtte til å stå fast ved sitt faglige og verdimessige ståsted.

NÅR KRITIKKEN BLIR LYTTET TIL

Lisbeth, som er pedagogisk leder, forteller om hva hun erfarte da kommunen ville innføre et kartleggingsskjema for vurdering av aldersadekvat utvikling, som skulle følge alle barn fra barnehagen til skolen. Hun og kollegaene argumenterte for at den foreslåtte praksisen var i strid med rammeplanen. Tilbakemeldingen fra han som ledet dette arbeidet i kommunen, var at han aldri hadde opplevd en sånn type argumentasjon fra en barnehage; han var overbevist og la saken bort (Pettersvold & Østrem, 2018, s. 59–60).

Ane opplevde noe av det samme da en samlet ped.ledergruppe sa nei til å innføre sinnemestringsprogrammet ART. Da Ane delte sin fortelling med barnehagesjefen, var tilbakemeldingen at det hun skrev om prosessen rundt ART, ble uttrykt på en reflektert og balansert måte som tydelig fikk fram hva Ane står for som fagperson. Barnehagesjefen syntes kritisk refleksjon var bra og nødvendig (Pettersvold & Østrem, 2018, s. 148).

Trine, som er styrer i en kommunal barnehage, gjorde det klart for barnehagesjefen at hun ville «stå bestemt i døråpningen inn til barnehagen» og kun slippe inn det som er formålstjenlig. Det syntes han var helt fint. Han lyttet til hennes motforestillinger mot et opplegg kommunen hadde bedt barnehagene om å ta i bruk, og respekterte måten hun og hennes medarbeidere arbeidet på (Pettersvold & Østrem, 2018, s. 58).

SPILLER FAGLIGE ARGUMENTER NOEN ROLLE?

At kritikk møtes på den måten som Lisbeth, Ane og Trine forteller om, gir håp om at det nytter å si ifra. Fortellingene har likevel en bismak. For motforestillingene fikk liten betydning for kommunenes arbeid med barnehageutvikling.

De som sier ifra, får selv større handlingsrom, men de faglige argumentene deres får ingen konsekvenser for andre barnehager. Der fortsetter alt som før.

Som det påpekes i boka *Profesjonell uro*, er det noe paradoksalt med de lyttende lederne.

Hvis Lisbeths argumentasjon var tilstrekkelig til å overbevise han som hadde ansvar for kommunens tiltak, hvorfor sørget

han ikke for at tiltaket ble skrinlagt for godt? Hvis barnehagesjefen lyttet til det Ane og kollegaene sa om hvorfor sinnemestringsprogrammet ART er vanskelig å forene med barnehagens formål, vil det være rimelig å tenke at det gjelder alle barnehagene i kommunen. Men det gjorde det ikke. Ingenting skjedde, og bruken av ART fortsatte som før. Hvis sjefen til Trine respekterer henne som fagperson, er det underlig at han ikke lot innvendingene hennes mot kommunens opplegg få noe å si for alle barnehagene han hadde ansvar for (Pettersvold & Østrem, 2018, s. 147).

På denne måten skapes en dobbel standard: På den ene siden får vi barnehager med ansatte som er kritiske til detaljstyring, og som er i stand til å argumentere for at et profesjonelt handlingsrom er nødvendig. På den andre side får vi barnehager der de ansatte har svakere argumentativ kraft, kanskje fordi de står mindre samlet, og dermed har lettere for å akseptere alt de blir «pålagt» utenfra (Pettersvold & Østrem, 2018, s. 147–152).

KJEDER AV UMYNDIGGJØRING

Gitt at barnehagen har et vedtatt samfunnsmandat, og det brukes store ressurser på en utdanning som er rettet inn mot å tolke samfunnsmandatet og omsette det i pedagogisk praksis, er det en gåte at programmene har funnet veien inn i barnehagen. Barnehagelærerne ønsker ikke slik detaljstyring. I en ny rapport kommer det fram at også eierrepresen-

tanter er kritiske til programmene; de opplever at politiske myndigheter på kommunalt nivå tar beslutninger om å innføre pedagogiske programmer uten å konsultere eierrepresentantene og praksisfeltet (Os & Hernes, 2023, s. 163).

Hvis fagpersoner på alle nivåer føler seg presset til å trekke barnehagen i en retning de ikke kan stå inne for, har vi et problem. Da oppstår kjeder av umyndiggjøring, et fenomen som kan beskrives slik:

Man kan enten få mer myndiggjøring på alle nivåer, fra kommunaldirektører til de yngste barna, eller man kan produsere servilitet, umyndiggjøring og underdanighet på alle nivåer. Den som skal styre andre, må kunne styre seg selv. Han eller hun må kunne utvise dømmekraft og tillit til andre. Der slik klokskap finnes, er det sannsynlig at det blir mer klokskap. På samme måte er det med regelstyring og mistillit: Der det finnes, blir det mer av det i alle ledd. (Pettersvold & Østrem, 2018, s. 182)

En pedagogisk virksomhet som skal ivareta barns rett til medvirkning og har som formål å fremme danning til demokrati, kan ikke basere arbeidet på umyndiggjorte profesjonsutøvere som ikke forventes annet enn å følge rutiner og prosedyrer som er innført ovenfra. De som har myndighet til å styre slike virksomheter, trenger den samme klokskapen. Det betyr ikke at de nødvendigvis selv er barnehagelærere, eller at de vet alt om pedagogisk arbeid, men at de er i dialog med kunnskapsrike, reflekterte og etisk bevisste barnehagelærere, og søker råd fra dem som har kjennskap til det som foregår i barnehagen.

ALTERNATIVER TIL AVMAKT OG FRUSTRASJON

Det er lett å forstå at barnehagelærere kan kjenne på avmakt og frustrasjon om de opplever å bli umyndiggjort, og

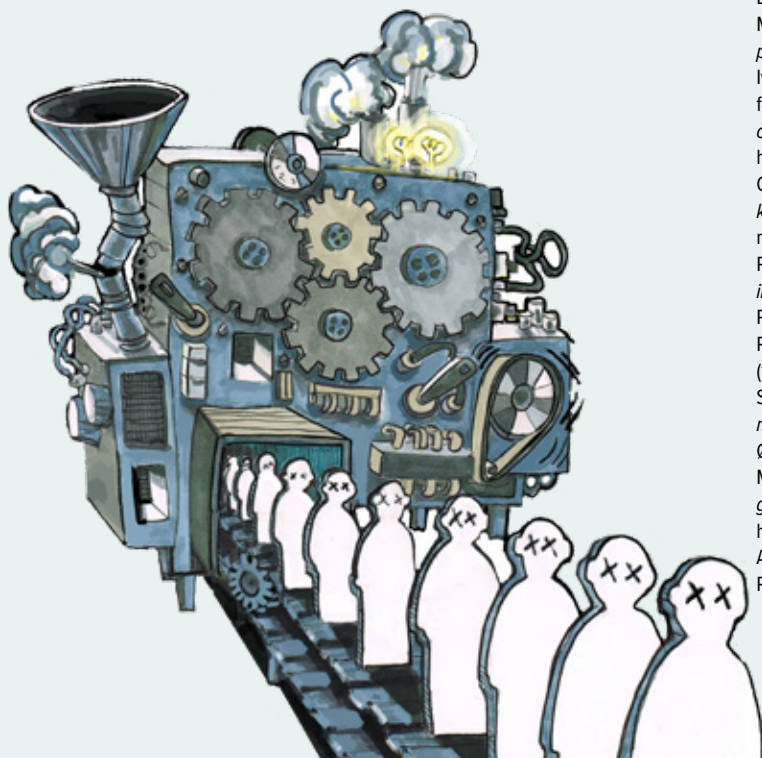
hvis de erfarer at de *må* en masse som de ikke kan stå inne for. Det er heller ikke til å forundres over om representanter for eierne opplever å stå i en skvis dersom de selv føler seg tvunget til å påtvinge barnehagene programmer barnehagene ikke har bedt om. Men er dette egentlig noe de *må*?

Det finnes alternativer til avmakt, frustrasjon og kjeder av servilitet (underdanighet). Der det finnes klokskap, faglighet og ansvarlighet på alle nivåer i organisasjonen, finnes også tillit til fagligheten på neste nivå. Myndiggjorte ledere anser ikke kritiske og faglig sterke barnehagelærere som en trussel, men som en viktig ressurs for den jobben de selv skal gjøre for å utvikle kvalitet i barnehagene de har eieransvar eller myndighet for. De vil også kunne se på de programfrie barnehagene, med ansatte som er kritiske til å jobbe ut fra forhåndsdefinerte metoder, som forbilder for andre barnehager (Pettersvold & Østrem, 2018, s. 148).

Dersom representanter for barnehageeiere skal framstå med troverdighet, har de mye å tjene på å stole mer på barnehagelæreres dømmekraft og faglige vurderinger enn på tilbydere av programmer og kvalitetsverktøy. Fordi barnehagelærerne kjenner barnehagens hverdagsliv og har bevissthet om formålet de er forpliktet på, vil de også kunne formulere de faglige argumentene som myndigheter og eiere trenger for å kunne lede barnehagevirksomheten på en god måte.

Litteratur

- Buus, A.M. (2019). *Viden der virker – en etnografisk undersøgelse af forbindelser mellem småbørnspædagogik og evidensbaseret metode*. Aarhus Universitet.
- Børhaug, K., Brennås, H. B., Fimreite, H., Havnes, A., Hornslien, Ø., Moen, K. H., Moser, T., Myrstad, A., Steinnes, G. S. & Bøe, M. (2018). *Barnehagelærrollen i et profesjonsperspektiv. Et kunnskapsgrunnlag*. Kunnskapsdepartementet.
- Ivarson, K. A. (2023). Masterutdannede profesjonsutøvere i barnehagens kollegiale fellesskap. I M. Pettersvold, J. J. Rothuizen & S. Østrem (Red.), *Akademisk kunnskap og pedagogisk faglighet i barnehagen* (s. 149–168). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/https://doi.org/10.23865/noasp.55.ch7>
- Os, E. & Hernes, L. (2023). *Pilotprosjekt – veiledning til barnehageeiere for å styrke kvaliteten i barnehagen*. Seksjon for oppdragsadministrasjon, fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier.
- Pettersvold, M. & Østrem, S. (2018). *Profesjonell uro. Barnehagelæreres ansvar, integritet og motstand*. Fagbokforlaget.
- Pettersvold, M. & Østrem, S. (2023). Viden, kritikk og uenighedsfellesskap. I J. J. Rothuizen & L. Togsverd (Red.), *Det pedagogfaglige miljø. Et uenighedsfellesskap* (1. utg., s. 124–143). Akademisk forlag.
- Seland, M. (2020). *Når evidens møter praksis. En studie av programbasert arbeid med sosial kompetanse i barnehagen* (1. utg.). Fagbokforlaget.
- Østrem, S. (2023). Masterutdannede barnehagelæreres mangfoldige kompetanse. I M. Pettersvold, J. J. Rothuizen & S. Østrem (Red.), *Akademisk kunnskap og pedagogisk faglighet i barnehagen* (s. 193–215). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/https://doi.org/10.23865/noasp.55.ch9>
- Aabro, C. (2021). *Pædagogers faglighet – i lyset af en stigende ekstern regulering*. Roskilde Universitet.

Eventyrlig gjenbruk

Studentene forvandlet brukte og slitte stoler til eventyrlige bursdagsstoler.

FOTO: OLE KRISTIAN HERWELL

Du har kanskje hørt om pinnestol, klappstol, barokkstol, kubbestol, renessansestol, hvilestol, lenestol, gyngestol, jærstol, ørelappstol, empirestol og folkestol, men hva med eventyrlig bursdagsstol? Med utgangspunkt i en brukt og sliten kjøkkenstol skulle barnehagelærerstudentene ved Universitetet i Agder lage en eventyrlig bursdagsstol for de store anledninger i barnehagen. Stolen skulle være innbydende, flott og oppsiktsvekkende, en bursdagsstol i særklasse. Det skulle være en stol som barna kunne ta i bruk når de hadde bursdag og ble sunget for og gjort ekstra stas på i barnehagen. Stolen har ulik betydning i ulike sosiale relasjoner. Tenk hva Kongetronen betyr versus en enkel pinnestol. Det å sitte på stas, bli verdsatt å få positiv oppmerksomhet i en eventyrlig bursdagsstol kan vekke gode følelser, men for mye oppmerksomhet kan også være utfordrende å håndtere for enkelte barn.

EN KREATIV PROSESS

Ifølge rammeplanens fagområde *kunst, kultur og kreativitet* skal personalet stimulere barnas nysgjerrighet, utvide deres forståelse og bidra til undring, undersøkelser, utprøvinger og eksperimentering. Barnehagen må legge til rette for og videreutvikle barnas kreative prosesser og uttrykk. Beskrivelsene av læringsutbyttene for forming legger vekt på at studentene skal bruke ulike uttrykk, materialer, teknikker og redskaper i egne kunstneriske og skapende prosesser i to- og tredimensjonale uttrykk. I utformingen og arbeidet med stolene ønsket vi å se disse beskrivelsene aktivisert i studentenes egne skapende prosesser uten fastsatt. Vi ønsket å se kreative løsninger, fantasi og skaperglede, slik at stolen kan bli rommets midtpunkt sammen med dagens bursdagsbarn.

INSPIRERT AV KUNSTNER

Med inspirasjon fra en valgfri kunstner skulle stolen «vekkes opp» i nye uttrykk. Studentene måtte ta stilling til valg av mønster, linjer, farger, former, tekstur, tilleggsmaterialer og gjenbruksmaterialer. De ble oppfordret til en lekende utforskning, når slitne kjøkkenstoler skulle gjennomgå

en forvandling for å få estetiske, funksjonelle og teknisk gode kvaliteter. I studentenes kreative prosesser kunne vi se ustrukturerte situasjoner, der ideer og tanker ble satt sammen på nytt, med intensjon om å se forbi fastsatte forestillinger om stolen. Studentene måtte tenke utenfor boksen for å finne kreative løsninger og klare å se nye muligheter når stolen skulle forvandles til en ny og eventyrlig bursdagsstol. Ifølge Biljana Fredriksen, førsteamanuensis i kunst og håndverk ved Universitetet i Sørøst-Norge, er barns erfaring grunnlaget for all læring. Mennesket må kunne forestille seg at det finnes noe mer enn det vi allerede vet, og dermed er vår evne til å fantasere essensiell. Hun snakker om en elastisk fantasi, som en evne og vilje til å tøye og strekke i tidligere erfaringer – i vårt tilfelle forståelsen av en tradisjonell kjøkkenstol.

GJENBRUK OG BÆREKRAFT

Oppvinning er et begrep som vektlegger selve verdihevingen i en gjenvinningsprosess (Bråten og Kvalbein 2014, s. 61). Noe blir brukt på nytt, i vår sammenheng stolen, den blir bearbeidet og forvandlet til et mer høyverdig produkt og får ny og høyere verdi i forhold til utgangspunktet. Gråstein blir til gull. I de ferdige resultatene så vi henvisninger til blant annet kunstnere som Joan Miró, Friedensreich Regentag Dunkelbunt Hundertwasser og Paul Klee. Gjenbruksmaterialer kan beskrives som produkter som er blitt ubrukelige, og som er laget av forskjellige materialer. I forkant av oppgaven ble mengder av slike materialer samlet inn, og store skattkister av dingser og duppeditter var tilgjengelig i arbeidet med den eventyrlige stolen. Studentene hadde gått på leting i kjeller og på loft, hjemme og hos foreldre og besteforeldre etter kreativitetsfremmende materialer. De skulle stimulere til skaperglede og individuelle kreative løsninger. Studentene hadde også tilgang til ulike restmaterialer eller gjenbruksmaterialer som de hadde fått fra lokale snekker- og industribedrifter.

Det å gjenbruke, oppvinne og skape, gjennom en bærekraftsdidaktikk, er noe barnehager og utdanningen av fremtidige barnehagelærere kommer til å fokusere mer og mer på. I stedet for å kaste og kjøpe nytt kan vi ta ansvar

BURSDAGSSTOL: Regnbuen og feiring av mangfold og likeverd ble viktig for Fiona å uttrykke i sin fargerike og gullbelagte bursdagsstol.

VENNSKAP: Stolen til Fiona har tema mangfold, likeverd og vennskap. Foto: Fiona Sperre

FØR: Her er Fiona sin stol før hun begynte å bearbeide den. Foto: Fiona Sperre

” Studentene måtte tenke utenfor boksen for å finne kreative løsninger og klare å se nye muligheter.

FARGELEDE: Lah May ville at fargegleden til kunstneren Joan Miró skulle komme tydelig frem i hennes eventyrlige bursdagsstol.

ROJAL STOL: Lillian valgte et rojalt uttrykk i sort, rødt og gull, med små sminkeposer på hver side av stolsetet for oppbevaring av bokstaver og tall.

PÅFUGLSTOL: Ideen til påfugl-stolen har Anastasia hentet fra gode barndomsminner. På bursdagen hennes løftet de voksne henne, sittende på en stol, høyt opp i luften, mens de telte antall år hun feiret. Det var som å fly.

GJENBRUK: Anastasia har brukt en kinesisk vifte og blomster fra en brukthandel til å pynte påfugl-stolen med. Alle foto: Anastasia Costin

INSPIRASJON: Stolsetet er inspirert av kunstneren Maruyama Ōkyo sitt bilde *Peacock and Peonies*.

FØR: Denne pinnestolen kjøpt hos en brukthandel for 50 kroner var Anastasia sitt utgangspunkt for påfugl-stolen.

” Studentene stiller sterkere som reiseledere og formidlere av kunstfaget i møte med barn.

for miljø og natur. Barns møte med gjenbruksmaterialer i forming kan være et bidrag til en forståelse av disse utfordringene. Den eventyrlige stolen er ikke bærekraftig kun fordi den er laget av gjenbruk. Den har også estetiske og tekniske kvaliteter, i tillegg til at det ligger en idé bak. Kristine Riis sier at slike kvaliteter gjør stolen bærekraftig, både fordi materialene er det, og fordi den synliggjør en prosess preget av skaperglede, undersøkelse, problemløsning, kreativitet, kvalitet og omsorg (Naumann, Riis og Illeris, 2020, s. 43).

PÅFUGL-STOL

Anastasias idé til hennes påfugl-inspirerte bursdagsstol fikk hun når hun tenkte tilbake på gode, magiske barndomsminner. Når hun hadde bursdag, løftet de voksne henne, sittende på en stol, høyt opp i luften, mens de telte antall år hun feiret. Det var som å fly, en følelse hun aldri kommer til å glemme. Hun sier at bursdagsbarna i barnehagen, ved å sitte i hennes stol, kan bli løftet opp og oppleve en lignende glede som hun opplevde i sin barndom. Anastasia ble videre inspirert av påfuglen i kunstneren Maruyama Ōkyo sitt bilde *Peacock and Peonies*. Vi ser stolen har fått vinger av ståltråd, og stolens søylerygg har fått påfuglens farger. Hun valgte også å hente frem pionene i kunstnerens

bilde, som omkranser påfuglen hun har malt på stolens sete. Av gjenbruk ser vi en kinesisk håndvifte, blomster og rester av strikkegarn, i tillegg til selve stolen. Gjennom slike valg mener Anastasia at hun har fått formidlet intensjonene med sin eventyrlige bursdagsstol.

GULLBELAGT STOL

Fiona var også opptatt av bursdager og de store anledninger da hun planla sin eventyrlige stol, samtidig som hun ønsket at barna skulle få kjennskap til den lekne kunstneren Hundertwasser. Regnbuen og feiring av mangfold og likeverd i barnehagen ble også viktig for Fiona å uttrykke i sin fargerike og gullbelagte bursdagsstol. For henne ble det aktuelt å knytte følgende sitat fra rammeplanen til sin eventyrlige bursdagsstol: «Barnehagen skal la barna møte ulike kunstneriske og kulturelle uttrykk som gjenspeiler et mangfoldig samfunn og ulike tidsepoker» (Rammeplan 2017, kap. 9).

MANGE VALG

Rammeplanen understreker at barnehagen skal støtte opp om barnas lekende og estetiske uttrykksformer gjennom arbeid med kunst, kultur og kreativitet. Fantasi, kreativ tenkning og skaperglede er viktig. Barnehagen skal tilby barna bruk av ulike teknikker, materialer, verktøy og

teknologi for å kunne uttrykke seg estetisk. Da er det viktig å utdanne barnehagelærerstudenter som har gjort egne erfaringer og blitt trygge på egen skaper- og uttrykksevne. I arbeidet med den eventyrlige stolen har studentene måttet ta mange valg. I oppgaven har studentene stilt seg åpne i møte med gjenbruksmaterialene, og de har fått kunnskap om ulike teknikker, materialer og virkemidler på veien mot endelig resultat. Gjennom en leken utforskning, har studentene utvidet sitt repertoar og har fått fylt opp sin personlige verktøykasse. Studentene stiller dermed sterkere som reiseledere og formidlere av kunstfaget i møte med barn. De kan improvisere, leke og utforske, være fleksible, vise en didaktisk åpenhet og finne ut av ting i samspill med barn. I kunstfagene har man som regel ikke svarene på forhånd.

Gode kreative prosesser i barnehagen er avhengig av at vi tilrettelegger for og anerkjenner barns fantasi, lekenhet og undring. Det oppfordrer også rammeplanen til når den viser til at personalet skal stimulere barnas nysgjerrighet og utvide deres forståelse. De skal bidra til undring, undersøkelse, utprøvinger, eksperimentering og legge til rette for å videreutvikle barnas kreative prosesser og uttrykk (Rammeplan 2017, kap. 9).

UTGANGSPUNKTET: Her er noen av stolene studentene fant i bruktbutikken Ei hjelpende hånd i Grimstad da de skulle lage en bursdagsstol av gjenbruksmaterialer.

Litteratur

- Fredriksen, B. C. (2013). *Begripe med kroppen: Barns erfaring som grunnlag for all læring*. Universitetsforlaget.
- Bråten, I. og Kvalbein, Å. (2014). *Ting på nytt. En gjenbruksdidaktikk*. Fagbokforlaget.
- Neumann, R., Riis, K. og Illeris, H. (2020). *Bærekraftsdidaktikk i kunst og håndverk. Gjenbruke – Oppvinne – Skape*. Cappelen Damm Akademiske.
- Rammeplan for barnehagen: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>
- Bilder fra internett:
- Ökyo, M. (1768). *Peacock and Peonies* [Maleri]. Hentet fra: <https://artsandculture.google.com/asset/peacock-and-peonies-maruyama-ökyo/ZwGuJx2fKkMQvg>
- Hundertwasser. (2017). *Irinaland over the Balkans*. <https://milenaolesinska77.medium.com/friedensreich-hundertwasser-4d304769a91c>

ANNONSE

Bestill abonnement

Medlem i Utdanningsforbundet?

Velg abonnement og papir/digitalt på Min Side:
www.udf.no/min-side

Medlemsservice: medlem@udf.no

Ikke medlem?

Send bestilling til:
abonnement@utdanningsnytt.no
500,- per år for 3 utgaver

Abonnement:

**FØRSTE
STEG**

2 0 2 3

Fagpresseprisen

Foto: Adobe Stock

Annette Kristoffersen Winje

førstelektor i pedagogikk ved barnehagelærerutdanningen ved Høgskulen på Vestlandet, campus Stord
annette.winje@hvl.no

Sissel Halland

førstelektor i pedagogikk ved barnehagelærerutdanningen ved Høgskulen på Vestlandet, campus Stord
sissel.halland@hvl.no

«Jeg kunne like gjerne vært en assistent»

Det sier nyutdannede barnehagelærere. De er redde for å ta ledelsen, vise sin kunnskap og si ifra til erfarne medarbeidere i frykt for dårlig samarbeid, viser studie.

Det er tidligere gjort en del forskning som beskriver de nyutdannede barnehagelærernes usynlige lederskap, svake profesjonelle posisjon og anerkjennelse av praktisk kunnskap i barnehagen (Bergsvik et al., 2005; Eik, 2014; Helgøy et al., 2010; Steinnes 2013; Ødegård 2011). Med samme interesse har vi gjort studien «Jeg kunne like gjerne vært en assistent» – en studie av nyutdannede barnehagelæreres posisjonering i barnehagen (Halland & Winje, 2022)

VEGRER SEG FRA Å SI IFRA

Vår studie validerer og supplerer tidligere forskning på feltet, og det er spesielt interessant å se vår studie i lys av Hanne Kirsten Nilsens (2015) forskning. Hun finner at nyutdannede barnehagelærere inntar en lav posisjon i barnehagen, de fremstår som usikre ledere i frykt for ikke å bli anerkjent av sine medarbeidere, de «vegrer seg» for å si fra, og de «er redde» for å ta opp ulike forhold med sine medarbeidere i redsel for samarbeidsklimaet.

Vi, som Nilsen (2015), finner at de nyutdannede barnehagelærerne inntar en lav posisjon, og at de avfinner seg med dominerende «erfaringsdiskurser» i barnehagen. «Erfaringsdiskurs» forstår vi, i likhet med Bodil Ekholm og Anna Hedin (2013), som barnehagepersonalets tanker, tale og handlinger knyttet til de praksiser og det klimaet som er i barnehagen. Dette innebærer inngrodd vanetenkning, vanetolkning og taus kunnskap som sitter både i personalets kropp og i barnehagens vegger. I vår studie uttrykker de nyutdannede barnehagelærerne: «Det koker ned til rang, hierarki, alder, ansiennitet og hvilken erfaring du har», «De som har jobbet i 10–15 år, har høy stemme» og «Jeg kunne like gjerne vært en assistent». Slik vi tolker det, oppstår det en maktforskyvning som skiller de med lang (her: barnehagepersonale som er etablert i erfaringsdiskursen) og de med kort erfaring (her: nyutdannede barnehagelærere, som enda ikke er innenfor den etablerte erfaringsdiskur-

sen) i barnehagen. Det kan se ut som det er de individene med lang erfaring som får dominere i barnehagen. De nyutdannede barnehagelærerne kan møte dette ved å underlegge seg og følge de rådende «erfaringsdiskursene» som «sitter i veggene», eller de kan utfordre dem ved å yte motstand. Flesteparten av de nyutdannede barnehagelærerne vi intervjuet, ser ut til å underlegge seg de rådende «erfaringsdiskursene» i stedet for å utfordre dem. De sier: «Jeg er forsiktig med å gi beskjed fordi jeg synes det er så vanskelig når jeg er så ny» og «Jeg prøvde å spøke og si noe uten å være vanskelig, men da ble det full belæring. Kan derfor ikke si noe.»

MAKTFORSKYVNINGEN OPPRETTHOLDES

Maktforskyvningen opprettholdes når de med kort erfaring avfinner seg med de dominerende «erfaringsdiskursene», og når de med lang erfaring ikke slipper til de nyutdannede barnehagelærerne. Når dette skjer, ser det ut som de nyutdannede barnehagelærerne resignerer og blir usynlige. De bruker ikke sin kunnskap og erfaring, men inntar en svak posisjon i barnehagens voksenalder. Dette kan, på den ene siden, vitne om at de nyutdannede barnehagelærerne ikke er rede til å være i en lederposisjon. De er ikke rede til å yte motstand eller å stå i det uforutsigbare som ligger i et lederskap, uten å vite hva utfallet blir. De er heller ikke rede til å synliggjøre sin kunnskap i møte med de mer erfarne i barnehagen. På den andre siden kan vi forstå barnehagen som en organisasjon med en redsel for det nye og uforutsigbare, kanskje fordi det nye krever relæring, som vil si å lære igjen, eller å forstå egen kompetanse i nye sammenhenger (Gotvassli, 2020). Det kan også handle om at de med erfaring ikke er bevisste nok på til å ta innover seg nye perspektiver, nye løsninger og den nye kunnskapen som de nyutdannede barnehagelærerne bringer med seg inn i barnehagen. På bakgrunn av dette avveier de nyutdannede barnehagelærerne sin fremtoning i barnehagens voksenal-

NYUTDANNET: En liten gruppe nyutdannede barnehagelærere tør å posisjonere seg som handlingsdyktige og sikre ledere og lar seg ikke stoppe av erfarne ansatte, viser studie. Illustrasjonsfoto: Adobe Stock

lesskap. De sier: «Du må avveie om du våger å stå i det, eller om du skal la være», «Det er nok en stille motstand av og til» og «Noen kan jo føle seg tråkket på».

BLIR MØTT MED MOTHANDLINGER

De nyutdannede barnehagelærerne har behov for kollegaer og praksisfelleskap som kan støtte, ta imot, forstå og engasjere seg i deres initiativer. Noen nyutdannede barnehagelærere uttrykker: «Når jeg har vært borte fra jobb, har assistenten endret tilbake til slik det var før» og «Har jeg kommet med forslag om noe, har jeg fått beskjed om at det ikke fungerer. Dette har vi prøvd før!». Slik vi tolker utsagnene, blir de nyutdannede barnehagelærerne møtt med «mothandlinger» fra det erfarne voksenalderfellesskapet. Dette på tross av at de nyutdannede barnehagelærerne har utdanning og er ansatt i pedagogiske lederroller. Den nyutdannede, på sin side, burde som leder vært rustet til å møte «mothandlinger» med handlinger, men det viser seg at det erfarne voksenalderfellesskapet ikke lar seg engasjere av de nyutdannedes initiativer. De nyutdannede barnehagelærerne avfinder seg derfor med å

være den som ikke får bidra i utformingen av barnehagens pedagogiske praksis, og glipper muligheten til å være med på å definere hva som er meningsfullt og verdifullt i barnehagens pedagogiske arbeid. De blir stilltiende, de hever ikke stemmen og handler ikke på sine faglige overbevisninger.

NOEN FÅ YTER MOTSTAND

I likhet med Hanne Kristin Nilsen (2015) finner vi en liten gruppe nyutdannede barnehagelærere som posisjonere seg som handlingsdyktige og sikre ledere. De tar ansvar for å rydde opp i vanskelige situasjoner og gjør dette på en effektiv og hensiktsmessig måte. De våger å gå inn i «erfaringsdiskursene», røske i dem og ta risikoen med å gå inn i det

” Det kan se ut som det er de individene med lang erfaring som får dominere i barnehagen.

” Når jeg har kommet med forslag om noe, har jeg fått beskjed om at det ikke fungerer.

DE ELDSTE VET BEST: Det ser ut som nyutdannede barnehagelærere resignerer og blir usynlige fordi ansatte med lang erfaring får dominere i barnehagen, viser studie. Illustrasjonsfoto: Adobe Stock

uforutsigbare. Slik får de virke med, og dominansen mellom de med kort og lang erfaring i barnehagen jevner seg ut. De nyutdannede barnehagelærerne sier: «Jeg er rustet til å protestere», og «Jeg måtte kjempe for at de skulle høre på meg for å få i gang ny tenkning». Dette kan vitne om at det er rom for meningsutveksling i barnehagen, og at de nyutdannede barnehagelærerne våger å gjøre mothandlinger og inntar en likeverdig posisjon i barnehagens erfarne voksenalder. På denne måten utvides de dominerende «erfaringsdiskursene», og de nyutdannede barnehagelærerne blir medskapere og får bidra i utviklingen av barnehagens pedagogiske praksis. De uttrykker: «Jeg føler meg trygg og gir beskjed. Jeg klarer å stå i situasjoner hvor ting ikke er som de skal være. Jeg føler at jeg blir hørt når jeg kan argumentere med teoretisk kunnskap» og «Jeg er tydelig og begrunner med faglige argumenter». De nyutdannede barnehagelærerne handler på sine overbevisninger, de møter motstand, de yter motstand, og de handler med sin faglige og teoretiske kunnskap. De trer frem med sin faglige kompetanse og bidrar i arbeidet med å gjøre barnehagen til en lærende organisasjon. Når de nyutdannede barnehagelærerne blir anerkjent av de med lengre erfaring enn dem selv, slår dette inn i barnehagens praksis. Denne gruppen nyutdannede barnehagelærere fremstår med en sterkere posisjon enn de som avfinner seg med «erfaringsdiskursene».

FÅR PERSONLIG PRAKSIS

Vi mener utgangspunktet for at barnehagen skal være en lærende organisasjon, er at erfaringskunnskap og forskningskunnskap er likestilt. Barnehagen kan ikke

utvikle seg ved kun å forholde seg til de dominerende «erfaringsdiskursene», fordi vi da vil få en personlig praksis i barnehagen som gjerne ikke er i tråd med styringsdokumentene for barnehagen, som gir føringer på hvordan verdigrunnlaget skal praktiseres og på barnehagens innhold (Kunnskapsdepartementet 2005, 2017).

Litteratur

- Bergsvik, E., Nordvik, G. & Grimsæth, G. (2005). Den første tiden i yrket. *Nordisk Pedagogik*, 25(1), 67–77.
- Eik, L. T. (2014). *Ny i profesjonen. En observasjons- og intervjustudie av førskolelæreres videre kvalifisering det første året i yrket* [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Oslo.
- Ekholm, B. & Hedin, A. (1993). *Det sitter i veggene! Barnehageklimaets betydning for barn og voksnes utvikling*. Ad Notam Gyldendal.
- Gotvassli, K. Å. (2020). Strategisk kompetanseutvikling i barnehagen. Cappelen Damm Akademisk.
- Halland, S. Aa. & Winje, A. K. (2022). «Jeg kunne like gjerne vært en assistent» – en studie av nyutdannede barnehagelæreres posisjonering i barnehagen. *Nordisk barnehageforskning*, 19 (3). <https://doi.org/10.23865/nbf.v19.286>
- Kunnskapsdepartementet (2005). *Lov om Barnehager*. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Kunnskapsdepartementet (2017). Rammeplanen for barnehager. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>
- Nilsen, H. K. (2015). Hvordan posisjoneres barnehagelærere seg som ledere for medarbeidere i barnehagen gjennom skriftlige fortellinger fra yrkessituasjonen? *Nordisk barnehageforskning*, 11(8), 1–15. <https://doi.org/10.7577/nbf.1205>
- Steinnes, G. S. (2013). Frå assistent til nyutdanna førskulelærer. *Tidsskriftet FoU i Praksis*, 7(1), 43–60.
- Ødegård, E. (2011). *Nyutdannede pedagogiske lederes mestring og appropriering av barnehagens kulturelle redskaper. En kvalitativ studie av nyutdannede førskolelæreres kompetansebygging det første året i yrket* [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Oslo.

UTDANNINGSNYTT

Hold deg oppdatert på
utdanningsnytt.no/forste-steg

Kunst er å la barna løpe

Jeg tror mange kan ha **et for snevert syn på hva kunst er eller kan være**. Kunst kan være å la barna få løpe rundt en benk.

FOTO: SIRI JUNG ØDEBY ANDERSEN

Den amerikanske psykologen og pedagogen John Dewey forbinder kunst og estetikk med noe som kan forgå eller oppstå i hverdagslige sammenhenger (Olsson & Øksnes 2013, s. 106). Han beskriver det estetiske som en opplevelse av *helhet, harmoni og integrasjon som fullbyrder og avrunder en erfaring*. Det var nettopp en slik erfaring jeg fikk da jeg observerte en lekehendelse i en barnehage på en småbarnsavdeling.

«RUNDT OG RUNDT-LEKEN»

Sovetiden er snart over og Linna (1 år og 6 måneder) har nettopp våknet og sitter på fanget mitt. Samtidig følger jeg med på Maren (1 år og 7 måneder) som sitter ovenfor oss ved bordet og leker med en putteboks. Plutselig hører jeg latter og hyl. Idet jeg snur meg, ser jeg Vegard, Sebastian og Ali (2,5–3 år) løpe rundt en benk på avdelingen. Jeg holder på å si noe, men jeg velger å observere istedenfor. De løper rundt og rundt etter hverandre uten å stoppe. Jeg hører latter og hyl fra Sebastian og Ali. Fra Vegard kommer det ingen latter, men han har et bredt smil om munnen, mens han løper like fort som de andre. Guttene løper etter hverandre i en sirkel rundt benken i samme retning. Dette holder de på med i ca. 20–30 sekunder. Guttene er helt oppslukt i denne løpeaktiviteten, og det virker ikke som de enser meg eller de andre i det hele tatt. De er bare opptatt av hverandre, deres kropp som løper, og benken som de løper rundt og rundt. En assistent kommer inn på avdelingen. Jeg forter meg å si: «Jeg lar dem løpe fordi jeg ser at de har det veldig gøy sammen.» Assistenten ser bort på meg og nikker og sier: «Ja, nå leker de sammen alle tre.»

Det hele var som en sakte film, der jeg gir meg hen til opplevelsen og åpner opp for det som møter meg. Jeg får en følelse av erindring. Dette har jeg opplevd før! Jeg tenker tilbake til barndommen da jeg og min lillesøster hadde en lek som jeg nå vil kalle «rundt-og-rundt-leken». Dette øyeblik-

ket jeg hadde med min søster, har tydeligvis satt spor hos meg.

FRA INTER-AKSJONER TIL INTRA-AKSJONER

Fra et posthumanistisk perspektiv vil man fra å vektlegge *interaksjoner*, altså relasjoner barn–barn og barn–voksen som viktig i læring, nå også inkludere andre ting som blant annet møbel og kropp (Barad 2007). Det som skjer i det jeg kaller en estetisk erfaring, men også en leke- og læringssituasjon, er at mennesker som Ali, Sebastian og Vegard og deres kropp, lyd, lukt, lys og benk/hylle og gulvet er med på å påvirke hverandre gjensidig i en strøm av intensitet og makt (Nyhus, 2016, s. 96). Ifølge posthumanisten Karen Barad (2007) vil både menneskelige og ikke-menneskelige elementer være *performative agenter* som betyr at de er med å *påvirke* og *virke* med i situasjonen. Kroppen blir til i samspill med andre materialiteter. Kroppen vil for eksempel bli til i det den møter gulvet, lukten, lyset, forestillinger, diskurser, andres kropp og mennesker (Nyhus 2016). Kanskje benken skapte noen tanker og forestillinger hos barna som gjorde at de handlet som de gjorde?

PÅ TIDE MED ET NYTT PERSPEKTIV?

Det har lenge vært søkelys på det relasjonelle ved læring, og det er på tide at alle former for materialiteter som kropp

” De fleste kjenner seg nok igjen i det å bli så oppslukt i en aktivitet at det er vanskelig å avslutte.

LØPER RUNDT EN BENK: Gjennom kropper, lukt, lys, benken og gulvet får barna estetisk erfaring når de løper rundt benken etter hverandre uten å stoppe, mener pedagogisk leder Siri Jung Ødeby Andersen.

og følelser og ting får betydning i leke- og læringsprosesser (Nyhus, 2016). På den måten vil barn som Ali, Vegard og Sebastian på lik linje med voksne være med og bidra eller ikke bidra i situasjonen. I et slikt perspektiv kan det være vanskelig å se hvordan og når estetiske erfaringer kan oppstå. Kanskje kan et posthumanistisk perspektiv hjelpe oss med å se kompleksiteten ved både lek og estetisk læring i barnehagen? For vet vi egentlig når læring oppstår?

Ifølge Sandvik (2021, s. 30) hevder Whiteheads at vi har en tendens til å dele livet inn i fortid, nåtid og fremtid, og

utfordrer oss på den måten til å se øyeblikk og hverdags-hendelser i et større perspektiv. Var det slik at barna som løp rundt benken hadde erfart noe felles tidligere? Kunne denne erfaringen ha noe med at vi «løp ut av votten» i eventyret *Skinnvotten* en gang? Og hadde prosjektet inspirert til felles lek?

Å BLI BERØRT OG BEVEGET

Filosofene Deleuze og Guattari forstår kunst som noe som virker med og skaper affekt (Jensen 2021, s. 202). Affekt

” Skal vi inkludere de yngste barna i kunsten, må vi se dem som kroppssubjekter.

handler om å bli berørt eller beveget og knytter seg til kroppslige relasjoner og følelsesmessige bevegelser. Benken har fått barnas kropp til å bevege seg slik de gjorde og sammen skapt affekt. Dette samsvarer med Deleuzes tenkning om *tilblivelsesøyeblikk* der benken kan skape en virvel av bilder og forestillinger hos barna (Sandvik 2016, s. 159). Idet barna sanser, lukter, hører og berører blir det en forandring i dynamikken – altså en ny *tilblivelse*. I disse øyeblikkene kan affekt oppstå. På den måten kan kroppen eller barnet *bli* på nytt og på nytt. Denne måten å se leke- og læringsprosesser

på vil tilføre en ny dimensjon til hva for eksempel estetisk læring og kunst kan være eller *bli* i fortellingen.

TIDEN STÅR STILLE

De fleste kjenner seg nok igjen i det å bli så oppslukt i en aktivitet at det er vanskelig å avslutte. Vi kan glemme tid og sted og få en følelse av «flow». Jeg opplevde lekeskvansen som en sakte film. Andre kan beskrive det som at tiden stod stille.

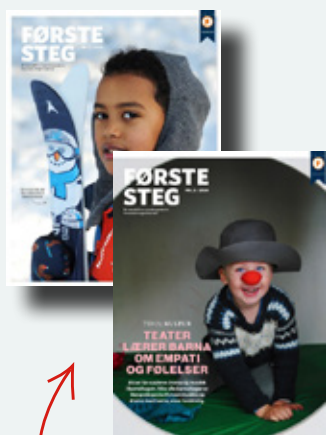
Er kunst for alle? Ja, mener jeg! Men skal vi inkludere de yngste barna i kunsten, må vi se dem som kroppssubjekter. Barn er naturlig estetiske og er både kroppslig og sansemessig til stede i verden. Det blir derfor viktig å legge merke til hva barn *gjør*, ikke bare hva de sier. Ved å være fullt til stede i øyeblikket, undre seg, stoppe opp og være nysgjerrig på barns uttrykksmåter og tillegge alle former for materialiteter og diskurser en betydning i kunstmøter og estetiske prosesser kan vi se verden på en litt annerledes og spennende måte! Og kanskje kan vi åpne opp for nye måter å se kunst og barn på?

Litteratur

- Barad, K. (2007). *Meeting the Universe Halfway: Quantum Physics and the Entanglement of Matter and Meaning*. Durham: Duke University Press.
- Olsson, M. R. & Øksnes, M. (2013). «Estetik? Det er jo alt, egentlig!». Et forsvar for hverdagsestetikken i barnehagen. I: M. Bakken & S. B. Hommersand (red). *Barn, kunst og kultur*, s. 103–113. Oslo: Universitetsforlaget.
- Sandvik, N. (2021). Når himmelen faller ned: bortført av estetiske krefter på et barnehagekjøkken. I: Ø. Elle & M. R. Nyhus (red.) *Kunstmøter og estetiske prosesser med de yngste barna (0–3 år)*. Fagbokforlaget.
- Jensen, M. (2021). Poetiske rom for tilblivelser. I: Ø. Elle & M. R. Nyhus (red.) *Kunstmøter og estetiske prosesser med de yngste barna (0–3 år)*. Fagbokforlaget.
- Sandvik, N. (2016). Bortenfor skillet mellom lek og læring: tilblivelsesøyeblikk, preferanser og fascinasjoner. I: N. Sandvik, N. Johannesen, A. S. Larsen, M. Røe Nyhus & B. Ulla (red). *Småbarnspedagogikkens komplekse komposisjoner. Læring møter filosofi*, s. 88–111. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Nyhus, M. R. (2016). Læring sett som flyt mellom menneskelige og alle andre former for materialiteter: Bak antroposentriske forståelser av læring. I: N. Sandvik (red.) *Småbarnspedagogikkens komplekse komposisjoner. Læring møter filosofi*, s. 88–111. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

ANNONSE

Bestill annonser for 2024

Utgivelsesplan

annonsefrist/utgivelsesdato

1. 7. februar / 8. mars
2. 24. april / 24. mai
3. 4. september / 4. oktober

Visste du at annonser hos oss sees av 73 000 lesere?

Annonseinformasjon:

Annonsekontakt

Grethe Ånerud i HS Media
E-post: utdanning@hsmedia.no
Telefon: 62 94 69 04 / 92 83 68 30

Anmeldt av

Ingeborg Tvetter Thoresen
tidligere rektor og førstelektor ved Høgskolen
i Vestfold, fagbokforfatter og skribent
t-thores@online.no

Hilde Dybvik

Kommunikasjon, språk og tekst i barnehagen

Cappelen Damm Akademisk (2023)
195 sider

En god bok om barn og språk

Boka får deg til å forstå hvilken betydning samtalen, fortellinger og bøker har for barnas utvikling, og hvilke muligheter de gir.

Forfatterens faglige ståsted er et syn på barn og læring som grunner i en sosialpedagogisk tradisjon.

Boka er en sterk oppfordring til å skaffe seg kunnskap om oppdraget barnehagelærere har. Språk er nødvendig i barnas liv. Språktesting i barnehagen har ofte steile faglige fronter, og dette er et tema boka også tar opp.

VIKTIG MED KUNNSKAP

«Faglig kunnskap om barns språkutvikling er nødvendig fordi det setter deg i stand til å se hva barnet får til med språket sitt. Dermed er det også en forutsetning for å være til stede og delta i barns verden», sier Dybvik. Hun gir en detaljert gjennomgang av kjennetegnene ved muntlig språk, med klare og til dels krevende fagbegrep. Hun forklarer hva fagbegrepene betyr for å forstå arbeidet med barns språkutvikling. Forfatteren drøfter flerspråklighet, og boka har et spennende kapittel om fortelling og identitet der hun utdyper

fortellingens betydning og hva barnet og barnehagelæreren som fortellere betyr.

VIL GI LYST TIL Å LESE

Det skal leses for barn i barnehagen. Dybvik vil derfor gi leseren lyst til å lese bildebøker sammen med barn. Hun vil bidra til en forståelse av barnelitteraturens og bildebokas muligheter og unike betydning for barnas utvikling. Hun forteller om hvordan barnet former mening gjennom å leke med skrift, og de språklige erfaringene barn får gjennom ulike former for lek. Det siste kapittelet setter søkelyset på barnehagelæreren og bokas hensikt: å fagliggjøre profesjonen. Boka svarer til intensjonene: Jeg har likevel et men. Det er meget krevende for en student å gjøre fagtermene til sine. For i neste omgang skal de kunne bruke kunnskapen, når de skal veilede sine medarbeidere, fagarbeidere, ufaglærte og foreldre. Bokas målgruppe er studenter, men barnehagelærere og foreldre kan også ha glede av den.

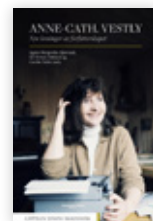
Anne B. Reinertsen
Inkluderende i praksis
Barnet som måleindikator for kvalitet
Fagbokforlaget (2023)
140 sider

Gjennom konkrete eksempler og erfaringer fra praksis ønsker forfatterne av boka å vise hvordan man kan redusere skillene mellom spesialpedagogikk og allmennpedagogikk. Målet er å skape et inkluderende miljø i barnehagen, der enkeltbarnets fremgang og trivsel er en indikasjon på om arbeidet har lyktes.

Ingunn Størksen, Dieuwert
ten Brakk, Svanhild Breive
med flere
Lekbasert læring
Cappelen Damm Akade-
misk (2024)
224 sider

En bok om veiledet lek og hvordan ansatte kan planlegge leker og aktiviteter som engasjerer til læring. Boka inneholder 130 forslag til aktiviteter innen områdene sosial kompetanse, språk, selvregulering og matematikk som kan brukes i barnehagen og følge barna til skolen og SFO. Målet er å tilby barna spennende leker med en pedagogisk intensjon som stimulerer barna kognitivt og sosialt.

Agnes-Margrethe Bjorvand,
Siv-Terese Omland og Cecilie
Takle (red.)
Anne-Cath. Vestly
Nye lesninger av forfatterskapet
Cappelen Damm Akademisk (2024)
228 sider

En bok om forfatteren Anne-Cath. Vestlys verdier og hennes unike forståelse for barns måte å være i verden på. Boka diskuterer forfatterskapet opp mot aktuelle tema som barnesyn, bærekraft, mangfold og livsmestring. Du kan lese om hennes arbeidsmetoder som forfatter, skuespiller og barnetimevert og får innblikk i blant annet hennes fortellinger om Lillebror og Knerten, Aurora og Mormor og de åtte ungene.

Agnes-Margrethe Bjorvand, førstelektor i nordisk litteratur og norskfaglig ansvarlig i barnehagelærerutdanningen ved Universitetet i Agder (UiA). agnes-margrethe.bjorvand@uia.no

Cecilie Dyrkorn Fodstad, førstelektor i norsk ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH). cecilie.fodstad@dmmh.no

Maria Parr og Åshild Irgens

Oskar og eg

Samlaget (2023)
Roman, fra 5 år
196 sider

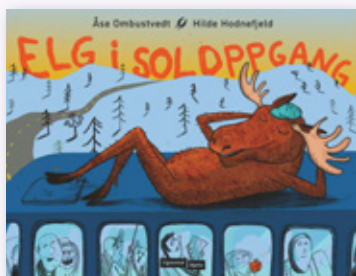
Dette er en varm og nær barneroman om søskenkjærlighet, familie, vennskap og det å miste noen man er glad i. Onkelen til hovedpersonene er nemlig alvorlig syk. Vi følger 8-åringen Ida og lillebroren Oskar (5 år) i nesten et helt år, og vi får være med på både morsomme og litt triste hverdager. Hvert kapittel kan leses som en liten fortelling, men det er absolutt en fordel å lese kapitlene i sammenheng og i den rekkefølgen de er presentert. Boka er god å lese høyt og har mange uttrykksfulle og fargerike illustrasjoner som er viktige for historien. Boka vant Brageprisen i 2023.

Emilie Nereng og Leonard Furuberg
Hvorfor spiser vi ikke bananskall?

Cappelen Damm (2023)
Fakta for barn, fra 6 år
64 sider

Visste du at «burrito» betyr «lite esel», og at tunga vår har titusen smaksløker? Eller at kanel rett og slett er bark, mens steinen i avokadoen er et frø du kan dyrke? Dette og mange andre ting om mat får du vite mer om i denne boka. Et stort format, heldekkende bilder og delikat layout gjør boka oversiktlig og spennende. Boka egner seg dessuten både til å leses i ett jafs og i små omganger.

Åse Ombustvedt og Hilde Hodnefjeld
Elg i soloppgang

Vigmostad Bjørke (2023)
Bildebok, fra 3 år
33 sider

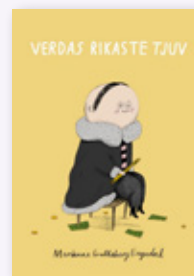
Elg er bussjåfør, og hver dag holder han av plass til Ada foran i bussen. Men da en elghund og en jeger går på bussen, blir bussjåfør Elg livredd. Og når man er redd, da er det jammen godt å ha venner. Dette er ei morsom og spennende bok om vennskap på tross av ulikheter, om å stå opp for hverandre og om det å finne seg selv. Det er et nydelig samarbeid mellom ord og bilder, og boka er god å lese høyt.

Line Halsnes
Tøffe kjøretøy

Cappelen Damm (2023)
Fakta for barn, fra 3 år
56 sider

Tøffe-serien har store, fargerike bilder som er fine å prate om i seg selv. I tillegg følger vi sjåførene Ida og Hans på utrykning i denne boka om tøffe kjøretøy. Gjennom dem blir vi kjent med sju viktige utrykningskjøretøy, for eksempel brannbil, politibil og redningseskøyte. Viktig utstyr i hvert av kjøretøyene er samlet på dobbeltsider der vi også blir utfordret til å gå på letejakt i bildene.

Marianne Gretteberg Engedal
Verdas rikaste tjuv

Samlaget (2023)
Bildebok, fra 3 år
40 sider

Kjell er fra en familie med tyver. Siden han ikke vil stjele, krever moren hans at han i hvert fall skal spille i korps. Det har ikke Kjell lyst til, men da han får se og høre Blokkfløyte-Bob, som spiller så fint, er han fortapt. I sin iver etter å imponere Bob, bryter Kjell med sine egne verdier. Dette er tredje bok om Kjell, og den er like nydelig og morsom som *Pølsetjuven* (2019) og *Polititjuven* (2021).

Anmeldt av

Kathrine Mathilde Fagereng
Barnehagelærer med master i barnehagepedagogikk, pedagogisk leder i Slagen barnehage i Tønsberg, og forfatter.
kathrinefagereng@hotmail.com

Anne Haugland Balsnes, Liv Anna Hagen og Siri Haukenes (red.)

Sangglede og stemmebruk i barnehagen

Gyldendal (2023)
278 sider

En bok om sangens muligheter

En komplett bok om hvordan vi kan bruke sangen og stemmen vår i barnehagen.

Boken er skrevet av forfattere som alle er eksperter på sine områder.

HELSEFREMMEDE PRAKSIS

Sangen er mektig, den knytter oss sammen og åpner for deltakelse. Vi kan skape et inkluderende fellesskap med sang der alle har muligheter til å delta med sin unike røst, mener forfatterne. Du kan lese om sangfellesskapet som helsefremmende praksis og om hvordan vi bidrar til barns trivsel, livsglede og mestring: «I sangfellesskapet erfares og utforskes menneskelig samspill på en kompleks og helhetlig måte der både musikk, tanke, kropp og følelser er i aktivitet». Et annet tema er sangens mange veier til språktilegnelse og hvorfor sang er sosialiserende.

HVORDAN BYGGE REPERTOAR

Du kan også lese om hvordan vi kan bygge repertoar. Et repertoar bør være i konstant utvikling, samtidig som du har

noen sanger som går igjen, fordi barn elsker gjentakelser. Ifølge forfatterne legger rammeplanen opp til at sangrepertoaret bør speile både fortid og samtid, og nasjonal og internasjonal kultur både lokalt og globalt. Du kan også lese om digitale kanaler og hvordan vi introduserer sanger for barna der.

PRAKTISK FAGBOK

Boken har 15 kapitler skrevet av 26 forfattere som skriver om stemmebruk og sang fra ulike vinkler. Dette er både en teoretisk og praktisk fagbok, som er skrevet til barnehagelærerstuderenter og barnehageansatte. Boken kan brukes til inspirasjon i eget arbeid og i prosjekt- og temaarbeid. Et stort pluss er kapittel 14, om joik, og kapittel 8, der vi får innspill til hvordan vi kan bruke sang i de sju fagområdene. Gjennom bokens kapitler finner vi QR-koder som gir leseren et stort digitalt ressursmateriale. I tillegg avsluttes boken med flere sider med ressursmateriale.

Elisabet Solheim Buøen, May Britt Drugli og Ratib Lekhal
Bedre samspillskvalitet
Cappelen Damm Akademisk (2024)
192 sider

Den sjette boken i serien *De yngste i barnehagen – fra forskning til praksis*. Boken handler om hvordan man kan forbedre samspillskvaliteten på småbarnsavdelingen gjennom systematisk utvikling av kompetanse. Her kan du lese om forskningsprosjektet Trygg før 3, som bidro til bedre samspillskvalitet gjennom observasjonsmetoden CLASS, veiledning og faglig refleksjon.

Ingunn Gallefoss
Mer musikk i barnehagefellesskapet
Fagbokforlaget (2022)
76 sider

Et hefte som kan gi deg ideer til hvordan du kan jobbe med musikk i barnehagen. Du kan lese om musikkens betydning for fellesskapet, om musikkksamlinger, om å skape gledesøyeblikk, om bruk av instrumenter og om musikk blant de yngste barna. Ønsket med heftet er å styrke barnehageansatte som synes det er utfordrende å delta i aktiviteter med musikk i barnehagen.

Anna R. Moxnes, Terese Wilhelmssen, Steinar Øverås, Marianne Olsen Santana og Teresa K. Aslania (red.)
Barnehagelærerutdanning i endring – å forske på egen undervisningspraksis i høyere utdanning
Universitetsforlaget (2022)
280 sider

En bok om hva forsknings- og utviklingsarbeid (FoU) i barnehagelærerutdanningen kan være, og hva det kan bidra med i utdanningen av barnehagelærere. Tema er forskning på egen undervisningspraksis, studentevaluering, veiledning av studenter, opplæring av praksislærere, praksisoppgaver, trepartssamarbeid og å koble praksis og teori. En vitenskapelig antologi.

Vi må åpne barnehagen for flere kunstnere

Det er mange gode grunner til å få flere kunstnere inn i barnehagen. Her er tre av dem.

Er det lenge siden barnehagen din har åpnet porten for en profesjonell scenekunstner? Er svaret nei, regner jeg med at barnehagen er et enkelttilfelle. Stortingsmeldingen om barne- og ungdomskultur kan umiddelbart vekke begeistring: Barnehagene har kommet inn under ordningen *Den kulturelle skolesekken* (DKS). Den skal sikre at barnehagebarn får oppleve profesjonell kunst og kultur hvert år. Men det følger ikke med penger.

Jeg mener det er på tide at vi som profesjonsfelt melder oss inn i diskusjonen. For det er mange gode grunner til å ønske profesjonell scenekunst inn i barnehagen. Her er tre av dem.

LIKESTILLING

Noen argumenterer med at familiene bare kan oppsøke scenekunst selv i helgene. Dette mener jeg ikke er et gyldig argument, fordi barnehagen skal fremme likeverd og likestilling (Kunnskapsdepar-

Lisa Annika Brandt

barnehagepedagog og universitetslektor ved Universitetet i Agder (UiA)
lisa.annika.brandt@uia.no

tementet, 2019, s. 19). Ikke alle familier har råd til å oppsøke norske kulturinstitusjoner, og noen føler seg heller ikke velkomne der.

OPPLEVE KUNST I FELLESSKAP

Selv om barn likevel ser teater hver for seg med familien sin, så er det ikke helt det samme som om de hadde sett et teaterstykke sammen med barn og ansatte i barnehagen sin. Forskning tyder nemlig på at det å oppleve scenekunst i en sammensveiset barnegruppe kan skape en sterkere estetisk deltakeropplevelse enn

”

Barnehagebarn
ønsker selv
flere kunst- og
kulturopplevelser
i barnehagen.

ved teaterbesøk med familien (Guss, 2017, s. 77).

MEDVIRKNING

Barnehagebarn ønsker selv flere kunst- og kulturopplevelser i barnehagen, ifølge Kulturtankens rapport *Barn og unges stemmer – Kunst og kultur (BUSK)* (2019). Et barnehagebarn sier i rapporten: «Jeg vil ha vanlig teater og at vi selv kan kle oss ut og spille teater. Rødhette og ulven-teater!» (Kulturtanken, s. 65).

Vi må begynne å støtte scenekunstnere i kampen for en god ordning for små-

TEATER: Forskning tyder på at det å oppleve scenekunst i en sammensveiset barnegruppe, kan skape en sterkere deltakeropplevelse enn ved teaterbesøk med familien, sier Lisa Annika Brandt. Illustrasjonfoto: Adobe Stock

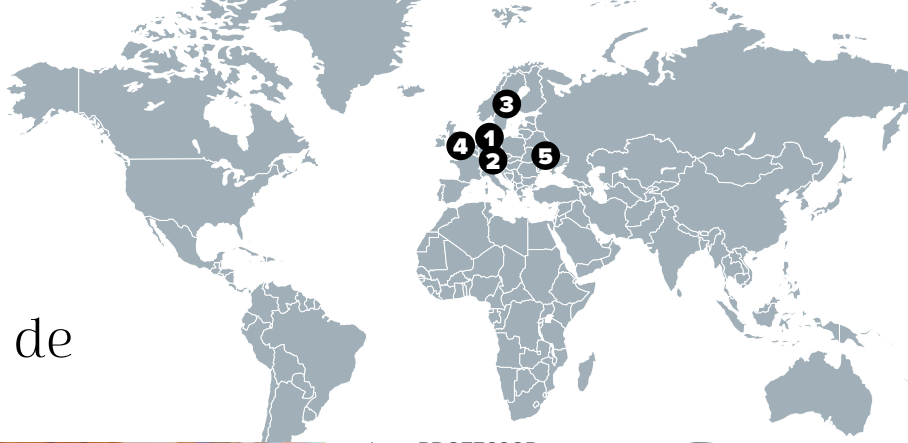
barnsteater. Denne kampen handler ikke bare om kunstnernes levebrød, men i like så stor grad om barnehagebarnas adgang til rike kunst- og kulturopplevelser.

Litteratur

Guss, F. (2017). *Barnekulturens iscenesettelser II – Dramaturgiske spiraler*. Cappelen Damm.
Kulturtanken (2019). *Barn og unges stemmer – kunst og kultur*. (BUSK) <https://www.kulturtanken.no/ressurs/rapport-barn-og-unges-stemmer-kunst-og-kultur-busk/>
Kunnskapsdepartementet (2017). Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Udir. <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagenbokmal2017.pdf>

Barnehager verden rundt

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK
FOTO: AFP/NTB OG ADOBE STOCK

1 DANMARK

Dette synes barna om de voksne i barnehagen

FLESTEPARTEN AV DANSKE BARNEHAGEBARN (86 prosent) har en voksen de liker, i barnehagen. Det viser en undersøkelse fra Dansk Center for Undervisningsmiljø. 86 prosent av barna sier de liker å gå i barnehagen, og 91 prosent svarer at de har gode venner. Rundt halvparten av barna (53 prosent) sier de ikke får være med og bestemme, og 46 prosent av barna svarer at de synes det er mye støy i barnehagen. Rundt 2100 barn i alderen 4–6 år har deltatt i undersøkelsen. *(Bupl.dk)*

PROFESSOR:

Alison Clark ved USN og æresforsker ved University College London.
Foto: USN.

4 ENGLAND

Forsker på slow-pedagogikk

Bevegelsene slow-cooking og slow-living går verden over. Alison Clark har forsket på hvordan vi kan ta denne bevegelsen inn i barnehager. Langsom pedagogikk handler om å være sammen, ha tid til å dvel ved ting, kunne spore av i lek og samtaler og gå i dybden. Clark er professor ved Universitetet i Sørøst-Norge og æresforsker ved University College London. Boka hennes om langsom pedagogikk har fått pris for beste fagbok og bidro til at Clark var på Elsevier og Stanford University sin liste over mest siterte forskere i 2023. *(forskning.no)*

2 TYSKLAND

Første jødiske barnehage etter krigen

Barnehagelærer Inge Levy sammen med barna i den første jødiske barnehagen i Berlin etter andre verdenskrig. Året er 1948. *(NTB)*

3 SVERIGE

Ulikt syn på vurdering av barnehagebarn

Debatten om vurdering av barnehagebarn pågår i Sverige. 48 prosent mener det er riktig å vurdere hvert enkelt barns utvikling og læring i barnehagen, ifølge en undersøkelse blant medlemmer i Sveriges Lärare. 42 prosent er imot kartlegging av barn, mens 10 prosent svarer «vet ikke». 22 prosent sier de dokumenterer barnets utvikling i ferdige maler, mens 40 prosent gjør det i individuelle utviklingsplaner. 3 prosent vurderer ikke barna, og 72 prosent sier de dokumenterer barnets utvikling på ulike måter.

(Förskolan)

5 UKRAINA

Barnehage på T-banen

Ukrainske barn går i barnehage på en T-banestasjon i Kharkiv under krigen. Mange barn i Kharkiv går ikke i barnehage fordi foreldrene frykter for barnas sikkerhet, fordi byen ligger nær den russiske grensen. *(NTB)*

Vi bør respektere retten til å logge av

Vi skal ikkje vere tilgjengelege for arbeidsplassen heile døgnet, og vi bør heller ikkje bidra til ein slik praksis.

Er du ein av dei som er tilgjengeleg for arbeidsgjevar, føresette og kollegaer nesten heile døgnet, og som sender ut eller svarar på meldingar, e-post eller oppdaterer den digitale plattformen på kveldstid? Eller er du den kollegaen som helst vil logge av når du kjem heim, men som synest det er vanskeleg? Kanskje er du redd for å bli oppfatta som lite fleksibel eller som ein med låg arbeidsmoral? Det skal du ikkje vere. Du vernar om fritida di, og det har du all rett til. Det bør fleire av oss bli flinkare til.

EMOSJONELT STRESS

Arbeidsrelatert kommunikasjon etter arbeidstid kan verke uskyldig, men det kan òg skape ein kultur som på sikt kan føre til emosjonelt stress og sjukmeldingar. Vi har ein emosjonelt belastande jobb, noko som mellom anna kan føre til sjukefråvær, overgang til andre yrke, psykiske og fysiske plager, tidlegare avgang og dermed lågare pensjon. Sintef-rapporten *Relasjonelle og emosjonelle krav og belastningar i arbeidet* bekreftar dette. Dersom ein i tillegg til det belastande arbeidet skal kjenne seg pres-

sa til å vere tilgjengeleg på fritida, kan det føre til ytterlegare stress. Det er ikkje utan grunn at irske myndigheiter har vedteke dokumentet *Right to disconnect*, og at fleire andre land har innført liknande reguleringar. Å saman lage retningslinjer for arbeidsplassen kan vere førebyggjande. Har de til dømes snakka om kva meldingar som må sendast med ein gong, eller kva som kan vente til neste dag?

VISKAR UT GRENSER

Når vi er tilgjengelege utover arbeidstid, bidreg vi i tillegg til å viske ut grensene mellom arbeidstid og fritid i høve til lov og avtaleverk. Arbeidsmiljølova skal verne mot overbelastning, men berre om vi etterlever ho. Tariffavtalar og arbeidstidsavtalar har òg reguleringar om arbeidstid. Desse avtalane er både arbeidstakar og arbeidsgjevar pliktige til å følgje. Vi skal ikkje vere tilgjengelege for arbeidsplassen heile døgnet, og vi bør heller ikkje bidra til ein slik praksis. Vi skal respektere retten til å logge av, og det ansvaret må vi alle ta.

Arbeidsrelatert kommunikasjon etter arbeidstid kan verke uskyldig, men det kan òg skape ein kultur som på sikt kan føre til emosjonelt stress og sjukmeldingar.

Anita Holm Cirotzki

leiar i kontaktforum barnehage i Utdanningsforbundet
anitaholm.cirozki@utdanningsforbundet.no

Vi har oppgradert vår digitale kursbase!

Barnehageforum.no kan nå tilby en mer komplett kursbase med refleksjonsoppgaver, kunnskapstester og kursbevis.

I den oppgraderte utgaven av den digitale kursbasen vil hvert kurs inneholde:

INTRODUKSJON: Få en innføring i kursets tema før du dykker inn i selve kursmaterialet.

KURSVIDEO: Lær fra eksperter i feltet gjennom våre engasjerende og informative kursvideoer.

ETTERARBEID: Utforsk refleksjonsoppgaver og praktiske oppgaver for å integrere kunnskapen i din barnehagepraksis.

EKSTRAMATERIELL: Tilleggsressurser og verktøy for å utvide og forsterke læringen.

KUNNSKAPSTEST: Her får du en god mulighet til å reflektere over det du har lært, anvende kunnskapen i konkrete oppgaver og identifisere eventuelle kunnskapshull.

KURSBEVIS: Et personlig kursbevis som dokumenterer din deltakelse og kompetanseheving.

